

Ίδρυση Πανεπιστημίου Εθνικής Άμυνας: Οι προκλήσεις για ένταξη των Στρατιωτικών Σχολών στο νέο Θεσμικό Εκπαιδευτικό Πλαίσιο των Α.Ε.Ι

Σοφία Αγγέλη¹

Abstract

This paper presents the evolution of the Higher Education Policy adopted over time by Greece's three Higher Military Academies (ASS). It focuses on the challenges which have historically arisen, and the reforms of their legal framework, leading up to their present form as Higher Military Education Institutions (ASEI, Law 3187/2003). A parallel proposal which seems to constantly reemerge, and is under discussion even at the present time, is the establishment of a unified National Defence University. This paper recounts the efforts made in this direction within the past 25 years, the opportunities that the establishment of this type of university may present, and also the complications involved in implementing this plan.

Keywords

Higher Military Educational Institutions (ASEI) - ASEI Law- National Defence University- ASEI's Evaluation.

Περίληψη

Η Εργασία σχετικά με ένα Πανεπιστήμιο Εθνικής Άμυνας θα παρουσιάσει την εξέλιξη της Πολίτικης Ανωτάτης Εκπαίδευσης που ακολουθήθηκε διαχρονικά από τις αρχικές τρεις Ανώτατες Στρατιωτικές Σχολές (ΑΣΣ). Εστιάζει στις προκλήσεις που διαχρονικά παρουσιάστηκαν, στις αναμορφώσεις του θεσμικού τους πλαισίου, μέχρι την σύγχρονη μορφή τους ως Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΣΕΙ, ν.3187/2003). Εντούτοις φαίνεται ότι υπάρχουν λόγοι για τους οποίους εξακολουθείται να επανέρχεται συχνά η ίδρυση ενός Πανεπιστημίου Εθνικής Άμυνας, που πάλι σήμερα είναι σε εξέλιξη. Παρουσιάζονται οι προσπάθειες που έγιναν την τελευταία 25ετία, οι ευκαιρίες που δίνει η συγκρότηση ενός τέτοιου Πανεπιστημίου, αλλά και οι δυσκολίες για την υλοποίησή του.

Λέξεις-Κλειδιά

Ανώτατες Στρατιωτικές Σχολές- Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΣΕΙ), Νόμος 3187/2003 για τα ΑΣΕΙ-Πανεπιστήμιο Εθνικής Άμυνας- Αξιολόγηση ΑΣΕΙ.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

ΑΔΠ: Αρχή Διασφάλισης Ποιότητας στα ΑΕΙ
ΑΕΙ: Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
ΑΣΕΙ: Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα
ΑΣΣ: Ανώτατες Στρατιωτικές Σχολές
Α.Σ.: Ακαδημαϊκή Συνέλευση

¹ Μεταπτυχιακή φοιτήτρια MaHer. Η εργασία αυτή έγινε υπό την επίβλεψη του καθηγητή Παναγιώτη Κιμουρτζή. sofagelgr@hotmail.com

Β.Δ.: Βασιλικό Διάταγμα
ΒτΕ: Βουλή των Ελλήνων
ΓΕΕΘΑ: Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας
ΓΕΑ: Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας
ΓΕΝ: Γενικό Επιτελείο Ναυτικού
ΓΕΣ: Γενικό Επιτελείο Ξηράς
ΔΕΠ: Διδακτικό Εκπαιδευτικό Προσωπικό
Ε.Δ.: Ένοπλες Δυνάμεις
ΕΘΑΑΕ: Εθνική Αρχή Ανώτατης Εκπαίδευσης
ΕτΚ: Εφημερίδα της Κυβέρνησης
ΝΠΔΔ: Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου.
ΝΣΚ: Νομικό Συμβούλιο Κράτους
ΠΑΝΕΘΑ: Πανεπιστήμιο Εθνικής Άμυνας
Π.Δ.: Προεδρικό Διάταγμα
ΣΑΜ: Συμβούλιο Άμυνας
ΣΕΘΑ: Σχολή Εθνικής Άμυνας
ΣΙ: Σχολή Ικάρων
ΣΝΔ: Σχολή Ναυτικών Δοκίμων
Σ.Ξ. Στρατός Ξηράς
ΣτΕ: Συμβούλιο της Επικρατείας
ΣΣΕ: Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων
Π.Α.: Πολεμική Αεροπορία
Π.Ν.: Πολεμικό Ναυτικό
ΠΟΜΕΝΣ: Πανελλήνια Ομοσπονδία Ενώσεων Στρατιωτικών
ΦΕΚ: Φύλλο Εφημερίδας Κυβέρνησης
ΥΠΕΘΑ: Υπουργείο Εθνικής Άμυνας

Εισαγωγή

Κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα, η οργάνωση και λειτουργία των Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων καθορίστηκε και ρυθμίστηκε σε μεγάλο βαθμό από τις διατάξεις του άρθρου 16 του Συντάγματος της Ελλάδας, το οποίο είναι σε ισχύ από το 1975, με μεταγενέστερες αναθεωρήσεις.

Σύμφωνα με το άρθρο 16 του Συντάγματος, η ανώτατη εκπαίδευση είναι δημόσια. Παρέχεται αποκλειστικά από ιδρύματα που αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου (ΝΠΔΔ). Έχουν πλήρη αυτοδιοίκηση και ακαδημαϊκή ελευθερία. Τελούν υπό την εποπτεία του κράτους και χρηματοδοτούνται από αυτό. Η κρατική εποπτεία ασκείται από τον υπουργό Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1960 και οι τρεις Στρατιωτικές Σχολές καθορίστηκαν ως Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα του Κράτους. Ειδικότερα, το Νομοθετικό Διάταγμα 4186/61² προέβλεπε ότι οι στρατιωτικές σχολές Ευελπίδων, Ναυτικών Δοκίμων και Αεροπορίας (Τμήμα Ικάρων, Τμήμα Μηχανικών) καθώς και η Στρατιωτική Ιατρική Σχολή αποτελούν μέρος της ανώτατης-τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της χώρας κι ότι είναι Ανώτατα

² Σύμφωνα με το άρθρο 12 παρ.1 του Ν.Δ 4186/1961, όπως επικαιροποιήθηκε με το άρθρο 5 Ν.Δ 4439/1964.

Εκπαιδευτικά Ιδρύματα του Κράτους. Αυτά είναι ισότιμα προς τα λοιπά λειτουργούντα, υπάγονται ωστόσο στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας.

Η πτώση της δικτατορίας των συνταγματαρχών, οι επακόλουθες εκπαιδευτικές αλλαγές κατά τη διάρκεια της Μεταπολίτευσης, αλλά και ο κυρίαρχος ρόλος των στρατιωτικών στην εκπαίδευση στις Στρατιωτικές Σχολές, συνέβαλαν ώστε να διατυπωθεί το πολιτικό αίτημα για «εκδημοκρατισμό και των Στρατιωτικών Σχολών». Αυτό επιτεύχθηκε αρχικά με τον νόμο 1381/1983, οπότε εντάχθηκαν οι Στρατιωτικές Σχολές στις γενικές εισαγωγικές εξετάσεις στα ΑΕΙ, χωρίς να υπάρχουν υποψηφιότητες με ειδικές προδιαγραφές και στη συνέχεια με το νόμο 3187/2003. Τότε οι Σχολές μετονομάστηκαν σε Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΣΕΙ) υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας (ΥΠΕΘΑ). Τα ΑΣΕΙ είναι ισότιμα με τα ιδρύματα του πανεπιστημιακού τομέα της Ανώτατης Εκπαίδευσης, παρέχουν εκπαίδευση ισότιμη με αυτή των Πανεπιστημίων και χορηγούν ισότιμα πτυχία με αυτά.

Όμως τα ΑΣΕΙ, με τη μορφή που αυτά έχουν σήμερα, δεν είναι Πανεπιστήμια με την έννοια του άρθρου 16 του Συντάγματος. Δεν είναι νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, πλήρως αυτοδιοικούμενα, αλλά καθίστανται ισότιμα κατά τον νόμο προς τα λοιπά ΑΕΙ.

Η μελέτη θα αναδείξει τα επιχειρήματα που διαχρονικά ανταλλάσσονται ως προς τις αναμορφώσεις του θεσμικού πλαισίου για τις τρεις Ανώτατες Στρατιωτικές Σχολές (ΑΣΣ). Θα δείξει ποιοι λόγοι επικράτησαν, ώστε να πάρουν την σύγχρονη μορφή τους ως ΑΣΕΙ.

Ακολούθως θα επικεντρωθεί στο ακόλουθο ζήτημα που διαμορφώνει μία νέα πρόκληση για τα ΑΣΕΙ: φαίνεται ότι υπάρχουν λόγοι, για τους οποίους επανέρχεται συχνά η προοπτική να ιδρυθεί ένα Πανεπιστήμιο Εθνικής Άμυνας. Η πρόταση αυτή συζητείται και σήμερα, με υποστηρικτικά και απορριπτικά επιχειρήματα. Θα παρουσιαστούν συνεπώς οι συζητήσεις αυτές και θα αναλυθούν οι ευκαιρίες που δίνει η συγκρότηση ενός τέτοιου πανεπιστημίου, αλλά και οι δυσκολίες για την υλοποίησή του.

Οι Ανώτατες Στρατιωτικές Σχολές έως το 2003

Οι Στρατιωτικές Σχολές είναι ειδικές παραγωγικές σχολές των Ενόπλων Δυνάμεων, που έχουν ως κύρια αποστολή την παραγωγή ικανών και καταρτισμένων αξιωματικών.³ Με το Νομοθετικό Διάταγμα 4186/61 καθορίστηκαν ως Ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα του Κράτους ισότιμα προς τα λοιπά λειτουργούντα.⁴ Όλες οι παραπάνω Στρατιωτικές Σχολές

³ Ενδεικτικά, νομολογία ΣτΕ 3894/1996, και 298/1993.

⁴ Σύμφωνα με το άρθρο 12 παρ.1 του Ν.Δ 4186/1961 (άρθρο 5 Ν.Δ 4439/1964).

υπάγονται στο Υπουργείο Εθνικής Αμύνης [μέσω των αντίστοιχων Γενικών Επιτελείων Στρατού (ΓΕΣ), Ναυτικού (ΓΕΝ) και Αεροπορίας (ΓΕΑ)].

Η παρούσα μελέτη θα εξετάσει τις Ανώτατες Στρατιωτικές Σχολές Ευελπίδων, Ναυτικών Δοκίμων και Αεροπορίας (που μετονομάστηκε σε Σχολή Ικάρων μεταγενέστερα), οι οποίες εξελίχθηκαν από το 2003 και μετά στα σημερινά Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα. Το κεφάλαιο αυτό θα παρουσιάσει ένα σύντομο ιστορικό τους καθώς και το θεσμικό πλαίσιο που ίσχυε μέχρι το 2003. Πέραν των ιστοσελίδων των τριών Σχολών, και των βιβλιογραφικών αναφορών, χρήσιμα στοιχεία για τις Στρατιωτικές Σχολές περιέχονται και στα Βασιλικά Διατάγματα (Β.Δ.) με τα οποία εγκρίθηκαν οι Οργανισμοί των Σχολών αυτών, ήτοι (κατά σειρά έκδοσής των):

- στο Β.Δ. 370/1967 «Περί Οργανισμού της Σχολής Ικάρων» (ΕτΚ Α', φ. 113), που αργότερα αντικαταστάθηκε από το Προεδρικό Διάταγμα (Π.Δ.) 135/1984 (ΕτΚ Α', φ. 45)
- στο Β.Δ. 312/1968 "περί κυρώσεως του Σ.Κ. 5-53 "Οργανισμός Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων" (άρθρο 2 παρ.1) (ΕτΚ Α', φ. 99).
- στο Β.Δ. 846/1968 "Περί Οργανισμού Σχολής Ναυτικών Δοκίμων" (άρθρο 1 παρ.1) όπως τροποποιήθηκε από το Π.Δ. 524/1984 (φ. 184 Α').

Η παρουσίαση που ακολουθεί, θα παρουσιάσει τις Στρατιωτικές Σχολές, ανάλογα με τον χρόνο ίδρυσής τους, δηλαδή πρώτη τη Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων (ΣΣΕ, που ιδρύθηκε το 1828), δεύτερη τη Σχολή Ναυτικών Δοκίμων (ΣΝΔ που ιδρύθηκε το 1845) και τρίτη τη Σχολή Αεροπορίας (ΣΑ) που ιδρύθηκε το 1931 και μετονομάστηκε σε Σχολή Ικάρων (ΣΙ) το 1967.

Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων (ΣΣΕ), 1828.

Η παλαιότερη Στρατιωτική Σχολή είναι η Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων (ΣΣΕ), του Ελληνικού Στρατού Ξηράς. Ιδρύθηκε στο Ναύπλιο την 1η Ιουλίου 1828 με διάταγμα του Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια ως Σχολή Αξιωματικών (Φωτόπουλος, 1998). Σκοπός του Κυβερνήτη ήταν η δημιουργία ενός Σώματος Αξιωματικών που θα είναι «αφοσιωμένο στην πατρίδα και στην εκάστοτε νόμιμη κυβέρνηση» και θα το αποτελούν «μορφωμένοι και πειθαρχημένοι αξιωματικοί» (Καστάνης, 2000: 24). Τα προηγούμενα κρίθηκαν ως πρωταρχικές ανάγκες για το ελληνικό κράτος και την κοινωνία (Σπέντζας, 2003). Έτσι η ΣΣΕ

αποτελεί την αρχαιότερη Σχολή στη χώρα, αφού το πρώτο πανεπιστήμιο, το Πανεπιστήμιο Αθηνών, εγκαινιάστηκε στις 3 Μαΐου του 1837.⁵

Βασικός θεσμός για την Σχολή που συγκροτήθηκε με διάταγμα του Κυβερνήτη της 11^{ης} Οκτωβρίου 1830 υπήρξε το Σπουδαστικό Συμβούλιο «με σκοπό να τεθώσιν αι σπουδαί επί στερεών βάσεων και το οποίο θέλει συνέρχεσθαι το πρώτον δεκαπενθήμερον εκάστης τριμηνίας ή εκτάκτως κατ' αίτησιν τού Διευθυντού της Σχολής και θέλει επαγρυπνή γενικώς εις τας σπουδάς, τας οποίας θέλει διευθύνει επί το καλύτερον» (Καστάνης, 2000: 71-72 & ΣΣΕ, 2010).

Για αρκετό καιρό (1894-1982), η ΣΣΕ έδρευε σε εγκαταστάσεις βόρεια του Πεδίου του Άρεως στην Αθήνα, όπου σήμερα στεγάζεται το Πρωτοδικείο Αθηνών -εκτός του παλαιού Διοικητηρίου, στο οποίο σήμερα στεγάζεται η Σχολή Εθνικής Άμυνας. Το 1982 μετακινήθηκε στο σημερινό της στρατόπεδο στη Βάρη (Φωτόπουλος, 1998: 869, 873). Σκοπός της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων (ΣΣΕ) είναι να παρέχει στον Στρατό Ξηράς «διά της εν αυτή εκπαίδευσεως τους Μονίμους Αξιωματικούς των Όπλων και των Σωμάτων, των εκάστοτε υπό των Νομών καθοριζομένων».

Αργότερα, το 1961, η παρεχόμενη εκπαίδευση θεωρήθηκε ισότιμη με τα υπόλοιπα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Καστάνης, 2020). Η ισοτιμία της ΣΣΕ προς τα άλλα ΑΕΙ της χώρας ορίζεται από το Β.Δ. 4186/1961, άρθρο 12, παρ. Ι, όπως τροποποιήθηκε αργότερα με το Β.Δ. 4439/1964, άρθρο 5, οι δε τακτικοί καθηγητές της είναι ισότιμοι προς τους καθηγητές των άλλων ΑΕΙ με το Β.Δ. 30/1964 (άρθρο Ι, παρ. 121-126).

Με το Β.Δ. 312/1968 (99 Α') κυρώθηκε ο οργανισμός της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων, που επαναλάμβανε ότι η ΣΣΕ θεωρείται Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα του Κράτους, ισότιμο με τα λοιπά που λειτουργούν σ' αυτό, και υπάγεται στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας (άρθρ. 2 παρ. 1). Διοικείται δε από Υποστράτηγο Όπλων (άρθρ. 3 παρ. 3).

Ο Διοικητής όριζε με Ημερήσια Διαταγή του για κάθε ακαδημαϊκό έτος τα μέλη του Σπουδαστικού Συμβουλίου και αποφαινόταν επί των προτάσεων του. Το τελευταίο αποτελούνταν από το Διευθυντή Σπουδών ως Πρόεδρο, δύο τακτικούς καθηγητές της Σχολής εφόσον υπήρχαν, δύο αξιωματικούς εν ενεργεία (από αυτούς που δίδασκαν ως καθηγητές της Σχολής) και σε ειδικές περιπτώσεις από έναν έως δύο καθηγητές της Σχολής, οι οποίοι ορίζονταν από το Διοικητή της Σχολής ως μέλη του Σπουδαστικού Συμβουλίου με ψήφο. Οι

⁵ Το 1911 το Πανεπιστήμιο ονομάστηκε επίσημα Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, προς τιμήν του Ιωάννη Καποδίστρια, του πρώτου Κυβερνήτη της Ελλάδας μετά την απελευθέρωση του έθνους. https://www.uoa.gr/to_panepistimio/istoria_kai_prooptikes/

αρμοδιότητες του Σπουδαστικού Συμβουλίου ήταν σημαντικές ως προς την ακαδημαϊκή διάσταση της ΣΣΕ:

- α. Γνωμοδοτεί επί των αιτήσεων διορισμού Καθηγητών, Υφηγητών, Επιμελητών και Διδασκάλων ή προτείνει την απόλυση Καθηγητών, Υφηγητών επιμελητών και Διδασκάλων.
- β. Προτείνει τα διδακτέα μαθήματα σε κάθε Τάξιν, την διδακτέα ύλη, ως και τον αριθμόν περιόδων για κάθε μάθημα.
- γ. Υποβάλλει προτάσεις δια την σύνταξιν του Γενικού Προγράμματος Εκπαιδύσεως του Ακαδημαϊκού έτους, ως και του Προγράμματος Ημερησίας Εκπαιδύσεως των Ευελπίδων.
- δ. Παρακολουθεί την εκπαίδευση και υποβάλλει προτάσεις εις την Διοίκησην της Σχολής που αφορούν στην βελτίωση της.
- ε. Μεριμνά για την επιστημονική και επαγγελματική κατάρτιση του εκπαιδευτικού προσωπικού και υποβοηθεί τούτο εις το έργο του.
- στ. Προτείνει τ' αναγκαιούντα δια την εκπαίδευσιν συγγράμματα ως και λοιπά εκπαιδευτικά μέσα.
- ζ. Ελέγχει και εγκρίνει ή απορρίπτει τα υπό του διδακτικού προσωπικού εκπονούμενα βιβλία ή σημειώσεις και
- η. Γνωμοδοτεί επί παντός ερωτήματος που θέτει η Διοίκηση της Σχολής.

Στον ίδιο Οργανισμό ορίζεται ότι το προσωπικό της Σχολής αυτής διακρίνεται σε διοικητικό, διδακτικό, εκπαιδευόμενο και βοηθητικό (άρθρ. 3 παρ. 1). Το διδακτικό προσωπικό αποτελείται από μόνιμους "εν ενεργεία ή εν αποστρατεία" αξιωματικούς και από ιδιώτες καθηγητές, υφηγητές, επιμελητές και διδασκάλους (άρθρ. 3 παρ. 7).

Ναυτικόν Σχολείον (1845), που μετονομάστηκε σε Σχολή Ναυτικών Δοκίμων (ΣΝΔ), το 1884.

Η χρονολογικά επόμενη ιδρυθείσα Στρατιωτική Σχολή είναι η Σχολή Ναυτικών Δοκίμων (ΣΝΔ). Ξεκίνησε να λειτουργεί την 24η Νοεμβρίου 1845 ως «Ναυτικόν Σχολείον» κατόπιν εισηγήσεως του Υπουργού επί των Ναυτικών Κωνσταντίνου Κανάρη. Με το νόμο «ΑΡΝΣΤ΄ της 27/3/1884» μετονομάστηκε σε «Σχολή των Ναυτικών Δοκίμων» με έδρα το πλοίο "Ελλάς". Η μετεγκατάστασή της στην ξηρά έγινε το 1905 σε εγκαταστάσεις στον Πειραιά (στο Βασσάνειον Μέγαρον, τέρμα Χατζηκυριακού-Χατζηκυριάκειο), με το

κληροδότημα που άφησε ο Παντελής Βασσάνης (Σχολή Ναυτικών Δοκίμων, χ.χ.). Το 1962 ανέλαβε το πρόσθετο καθήκον της εκπαίδευσης αλλοδαπών Δοκίμων (Φακίδης, 1996).

Το Β.Δ. 846/1968 "Περί Οργανισμού Σχολής Ναυτικών Δοκίμων" ορίζει στο άρθρο 1 ότι η Σχολή Ν. Δοκίμων (ΣΝΔ) έχει ως προορισμό:

α. Την κατάλληλο θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση, ως επίσης και την κατάλληλο Στρατιωτική και Ναυτική αγωγή των εν αυτή φοιτώντων Ναυτικών Δοκίμων και Δοκίμων Σημαιοφόρων Οικονομικών, ίνα ούτοι αποφοιτώντες καταστούν ικανοί Αξιωματικοί του Βασιλικού Ναυτικού, ως επίσης και την ανατιθεμένην αυτή εκ του Νόμου εκπαίδευσίν των Δοκίμων Σημαιοφόρων Λιμενικών (Ν.Δ. 3596/56).

β. Την εν γένει προαγωγή τής Ναυτικής Επιστήμης και την έρευνα εις αυτήν, και

γ. Την αναγνώρισιν και την επιβράβευσιν πάσης πνευματικής ή τεχνικής εργασίας (πρωτοτύπου) υπό αποφοιτησάντων της Σχολής Αξιωματικών Β.Ν. (εν ενεργεία ή αποστρατεία) συντελεστικής της προόδου και της εξελίξεως της Ναυτικής Επιστήμης εν γένει και Τέχνης διά της απονομής οικείου διδακτορικού διπλώματος».

Διά του όρου «Δόκιμοι, εν τω παρόντι Οργανισμό, νοούνται συλλογικώς οι Ναυτικοί Δόκιμοι (Μάχιμοι-Τεχνικοί-Δόκιμοι Σημαιοφόροι Οικονομικοί-Δόκιμοι Σημαιοφόροι Λιμενικοί) ως και πάσης άλλης κατηγορίας και ειδικότητος ημεδαποί ή αλλοδαποί ων η εκπαίδευση ήθελε κριθεί αναγκαία εν τη Σχολή ταύτη, εφ' όσον ρητώς δεν ορίζεται».

Σχολή Αεροπορίας (ΣΑ, 1931), μετέπειτα Σχολή Ικάρων (ΣΙ, 1967).

Η Σχολή Αεροπορίας (ΣΑ), από τις πρώτες στον κόσμο Στρατιωτικές Αεροπορικές Σχολές, ιδρύθηκε στις 6 Σεπτεμβρίου 1931 στο αεροδρόμιο της Δεκέλειας και άρχισε να λειτουργεί στις 2 Δεκεμβρίου του ίδιου χρόνου με ενιαία εκπαίδευση για τη Στρατιωτική και Ναυτική Αεροπορία (ΓΕΑ, 2020 & Καισάρου Πανταζοπούλου, 2000). Η φοίτηση σε αυτήν ήταν τριετής και στη ΣΑ εισέρχονταν απόφοιτοι του εξατάξιου Γυμνασίου. Οι απόφοιτοι αυτής ονομάζονταν Μόνιμοι Ιπτάμενοι Ανθυποσημηναγοί, ενώ όσοι αποτύγχαναν στις πτήσεις αλλά σημείωναν επιτυχία στα θεωρητικά μαθήματα έπαιρναν την ειδικότητα του Οικονομικού Αξιωματικού. Το Σεπτέμβριο του 1949, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η έλλειψη Ιπτάμενου προσωπικού ιδρύθηκε το Εκπαιδευτικό Κέντρο Εφέδρων Χειριστών (ΕΚΕΧ) (ΓΕΑ, 2020), κατά τα Βρετανικά και Αμερικάνικα πρότυπα και λειτούργησε μέχρι το Σεπτέμβριο του 1958.

Με το Β.Δ. Β370/1967 (ΦΕΚ Α 113) η Σχολή Αεροπορίας μετονομάστηκε σε Σχολή Ικάρων (ΣΙ).⁶ Ο Οργανισμός ορίζει στο άρθρο 1 ότι «Σκοπός της Σχολής Ικάρων [...] είναι η διά καταλλήλου εκπαιδύσεως παραγωγή μονίμων αξιωματικών Ιπταμένων Γενικών Υπηρεσιών, μηχανικών και ετέρων ειδικοτήτων της Ελληνικής Βασιλικής Αεροπορίας, καθοριζομένων υπό των εκάστοτε ισχυουσών διατάξεων».

Στη συνέχεια, με την 206344/12-3-1969 απόφαση του Υπουργού Εθνικής Αμύνης, ΦΕΚ Β 212, ιδρύθηκαν και τα Τμήματα Διοικητικών Γενικών Υπηρεσιών, Μετεωρολόγων, Φωτογράφων, Αμύνης Αεροδρομίων, Ελεγκτών Αεράμυνας, Εφοδιασμού και Οικονομικών. Η όλη εκπαίδευση των Ικάρων διακρίνεται σε στρατιωτική και ακαδημαϊκή, ως και πτητική (μόνο για το τμήμα Ιπταμένων). Η φοίτηση στη Σχολή μέχρι το 1966 ήταν τριετής και από το 1967 έγινε τετραετούς διάρκειας.

Στο άρθρο 64 παρ. 1 και 2 του Β.Δ. 370/1967 ορίζεται ότι: «1. Το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο είναι το επίσημον συμβουλευτικό όργανο του Διοικητού, επί ζητημάτων εκπαιδύσεως. Το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο απαρτίζεται εκ των κατωτέρω μελών: α) Υποδιοικητού της Σχολής. β) Τμηματάρχου εκπαιδύσεως και προγραμμάτων. γ) Διοικητών Σμηναρχιών Εκπαιδύσεως Αέρος και Εδάφους. δ) Διοικητών Μοιρών Εκπαιδύσεως Αέρος (εφ' όσον απαιτούνται). ε) Διοικητού Μοίρας Εκπαιδύσεως Εδάφους. στ) Του αντιστοίχου Επόπτου Εκπαιδύσεως Ιπταμένων ή Μηχανικών ή και αμφοτέρων. ζ) Των οικείων καθηγητών ή εκπαιδευτών, προκειμένης συζητήσεως επί θεμάτων της αρμοδιότητός των.

Το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο επιλαμβάνεται των κάτωθι θεμάτων:

- α) Μελετά το συντελούμενον εκάστοτε εκπαιδευτικόν έργον και εισηγείται μέτρα προς βελτίωσιν του εκπαιδευτικού συστήματος.
- β) Εισηγείται τροποποιήσεις ή και αλλαγὴν των εκπαιδευτικῶν προγραμμάτων ή του κανονισμού εσωτερικῆς λειτουργίας της Σχολής, επί ζητημάτων εκπαιδύσεως.
- γ) Εισηγείται τον διορισμόν ή την παύσιν καθηγητῶν, εκπαιδευτῶν, βοηθῶν και διδασκάλων.
- δ) Επιλέγει τα εκπαιδευτικά συγγράμματα και εισηγείται την χρησιμοποίησιν νέων βιβλίων ή εκπαιδευτικῶν βοηθημάτων.
- ε) Εισηγείται την ίδρυση τυχόν πειραματικῶν κέντρων ή εργαστηρίων.

⁶ Το 1935, μετά την πολιτειακή αλλαγή, με τον αναγκαστικό νόμο 567/1935 η Πολεμική Αεροπορία, στην ίδρυση της οποίας κομβικό ρόλο διαδραμάτισε ο Ελευθέριος Βενιζέλος, μετονομάστηκε σε Ελληνική Βασιλική Αεροπορία (ΕΒΑ). Το 1967, η κυβέρνηση των συνταγματαρχῶν αποφάσισε τη μετονομασία της ΕΒΑ σε Πολεμική Αεροπορία και της Σχολής Αεροπορίας σε Σχολή Ικάρων.

στ) Εκφράζει γνώμη ερωτώμενον επί παντός γενικώς θέματος, αφορώντος την αρτιωτέραν, κατά το δεκτόν, εκπαίδευσιν των Ικάρων εντός των κειμένων διατάξεων και υφισταμένων διαταγών».

Στο άρθρο 1 παρ. 1 του Β.Δ. 593/1969, όπως διαμορφώθηκε τελικά με το άρθρο 1 του Π.Δ. 769/1981 (ΦΕΚ Α 200) ορίζεται ότι: "1. Το διδακτικό προσωπικό της Σχολής Ικάρων αποτελείται: α) Εξ αξιωματικών εν ενεργεία. β) Εξ αξιωματικών εν αποστρατεία. γ) Εκ τακτικού πολιτικού προσωπικού, ως ακολούθως: 1) Τακτικών Καθηγητών. 2) Υφηγητών. 3) Επιμελητών. 4) Καθηγητών Ξένων Γλωσσών και Φυσικής Αγωγής", ενώ στα άρθρα 3 και 4 του ίδιου διατάγματος ορίζονται τα γενικά και ειδικά προσόντα που απαιτούνται για την πλήρωση των θέσεων διδακτικού προσωπικού της Σχολής Ικάρων.

Το ακαδημαϊκό status των ανώτατων στρατιωτικών σχολών έως το 2003

Από το περιεχόμενο των προαναφερόμενων διατάξεων των ιδρυτικών Βασιλικών Διαταγμάτων και των Οργανισμών αυτών καταγράφεται η θέληση του νομοθέτη να θέσει τις Στρατιωτικές Σχολές στο ανώτατο εκπαιδευτικό επίπεδο. Παρά την ως άνω «ανωτατοποίηση» των Στρατιωτικών Σχολών, υπήρχαν σημαντικές διαφοροποιήσεις με τα ΑΕΙ, οι σημαντικότερες εκ των οποίων θα αναδειχθούν κατωτέρω.

Το Γενικό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης

Το Πρόγραμμα Εκπαίδευσης προτείνονταν από το Σπουδαστικό Συμβούλιο (στην περίπτωση της ΣΣΕ) και το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο (στην περίπτωση της ΣΝΔ και ΣΙ) και αποφασίζονταν από τον Υποστράτηγο-Υποναύαρχο-Υποπτέραρχο Διοικητή της Σχολής, με βάση τις εκάστοτε ανάγκες των Γενικών Επιτελείων (ΓΕΣ, ΓΕΝ και ΓΕΑ) αντίστοιχα.

Θέματα Διδακτικού Προσωπικού Στρατιωτικών Σχολών

Ο νομοθετικός χαρακτηρισμός των Στρατιωτικών Σχολών ήταν «ανώτατες» και «ισότιμες» με ΑΕΙ. Αν και θεωρούνταν ισότιμες προς τα ΑΕΙ, έχει παγίως κριθεί με σειρά αποφάσεων του ΣτΕ⁷ ότι δεν έχουν τον κατ' άρθρο 16 του Συντάγματος χαρακτήρα ΑΕΙ, αφού δεν

⁷ Σ.τ.Ε. 320/1980, 61/1983 3373/1987, 1580-1599/1988, 2136/1991, 3894/1996, ΣτΕ 265/2002. Κοινή αιτιολογία είναι ότι «οι στρατιωτικές σχολές, ενόψει της προέχουσας φύσης τους ως παραγωγικών σχολών των Ενόπλων Δυνάμεων, που έχουν ως κύρια αποστολή την παραγωγή ικανών και καταρτισμένων αξιωματικών, δεν έχουν τον χαρακτήρα αυτοδιοικούμενων Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων κατά το άρθρο 16 παράγραφος 5 του Συντάγματος και, επομένως, ο νομοθετικός χαρακτηρισμός των σχολών αυτών ως ανώτατων και ισότιμων με Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα όπως και ο χαρακτηρισμός της παρεχόμενης από αυτές εκπαίδευσης ως ισότιμης και των χορηγούμενων πτυχίων ως ισότιμων δεν συνεπάγεται άμεση ή έμμεση εξομοίωση των στρατιωτικών σχολών προς τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα».

αυτοδιοικούνται. Συνεπώς για αυτές δεν είχαν εφαρμογή οι διατάξεις του ν. 1268/1982 (87 Α'), με τις οποίες ρυθμίζονταν, μεταξύ άλλων, τα θέματα της υπηρεσιακής γενικά κατάστασης του διδακτικού - ερευνητικού προσωπικού (ΔΕΠ) των κατά την έννοια του άρθρου 16 του Συντάγματος Ανώτατων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων. Παρακάτω αναφέρονται μερικές χαρακτηριστικές διαφορές:

α. Οι καθηγητές των Στρατιωτικών Σχολών ήταν μεν ισότιμοι προς καθηγητές Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων, αλλά εντάχθηκαν στην δημοσιοϋπαλληλική ιεραρχία (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως του Βασιλείου της Ελλάδος, 1952).

β. Για τον διορισμό και απόλυση Καθηγητών, Υφηγητών, Επιμελητών και Διδασκάλων στην περίπτωση της ΣΣΕ αρμόδιο για την πρόταση ήταν το Σπουδαστικό Συμβούλιο. Ακολούθως εκφραζόταν γνώμη της Διοικήσεως της Σχολής «η οποία κατέληγε προς λήψη απόφασης σε τριμελές Συμβούλιο, απαρτιζόμενο από τον Αρχηγό Γενικού Επιτελείου Στρατού ως Προέδρου, τον Α' Υπαρχηγό Γ.Ε.Σ. και τούτου κωλυμένου του αμέσως μετ' αυτόν Υπαρχηγό του Γ.Ε.Σ. και το Διοικητή της ΣΣΕ, ως μελών. Το ανωτέρω Συμβούλιο ευρίσκεται εν απαρτία παρόντων απάντων των μελών του, αι δε αποφάσεις αυτού ήταν υποχρεωτικές δια τον Υπουργό ο οποίος και προκαλούσε το σχετικό Β.Δ διορισμού».⁸ Στην περίπτωση της Σχολής Ικάρων και της Σχολής Ναυτικών Δοκίμων αποφάσιζε το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο. Για την ΣΙ οριζόταν ότι: «1. Η εκλογή των Τακτικών Καθηγητών και Υφηγητών ενεργείται μερίμνη της Διευθύνσεως Πολιτικού Προσωπικού του Γενικού Επιτελείου Αεροπορίας (Β5/ΓΕΑ) και κατόπιν επιλογής υπό Συμβουλίου αποτελούμενου εκ των: α. Αρχηγού ΓΕΑ, ως Προέδρου. β. Υπαρχηγού ΓΕΑ. γ. Διοικητού της Σχολής Ικάρων. δ. Ενός εκ των Τακτικών Καθηγητών της ΣΣΕ ή ΣΝΔ όμοιου ή παρεμφερούς μαθήματος και ε. Ενός εκ των Τακτικών Καθηγητών της Σχολής Ικάρων όμοιου ή παρεμφερούς μαθήματος, ο οποίος εκτελεί και χρέη Εισηγητού, ως μελών».

γ. Η κατοχή Διδακτορικού Διπλώματος και τα χρόνια υπηρεσίας. Τα προσόντα για τον διορισμό του διδακτικού προσωπικού των ΑΣΣ δεν ήταν αντίστοιχα με εκείνα που απαιτούνταν στα ΑΕΙ (κατοχή διδακτορικού διπλώματος για όλους, και ειδικά για τους Καθηγητές τουλάχιστον έξι χρόνια αυτοδύναμης διδασκαλίας μετά την απόκτηση του διδακτορικού διπλώματος στο γνωστικό αντικείμενο του τομέα). Στο άρθρο 114 του Οργανισμού της ΣΣΕ οριζόταν ότι: «Τακτικός Καθηγητής ή Υφηγητής διορίζεται ο κεκτημένος διδακτορικό δίπλωμα της οικείας Σχολής του Πανεπιστημίου

⁸ Σύμφωνα με το Άρθρο 1 παρ. 140 Β.Δ. 30/1964.

ή Πολυτεχνείου ή άλλης Ανωτάτης Σχολής ισοτίμου ταύταις της αλλοδαπής και κατά προτίμησιν ο έχων τριετή διδακτική προϋπηρεσία εν τη ΣΣΕ». Είναι χαρακτηριστικό ότι για λοιπές κατηγορίες διδακτικού προσωπικού αρκούσε μόνο πτυχίο: «Η διδασκαλία των λοιπών καθοριζομένων μαθημάτων Στρατιωτικής και Ακαδημαϊκής Εκπαιδεύσεως [...] ανατίθεται εις Καθηγητάς και Διδασκάλους διοριζομένους επί τριετή θητεία δυναμένη να ανανεωθεί και επί καταβολή μηνιαίας ή ωριαίας αποζημιώσεως. Καθηγητής των λοιπών μαθημάτων Στρατιωτικής και Ακαδημαϊκής Εκπαιδεύσεως διορίζεται ο κεκτημένος πτυχίο της οικείας Σχολής του Πανεπιστημίου ή του Πολυτεχνείου ή άλλης Ανωτάτης Σχολής ή της ΣΣΕ».

δ. Η αρχή της ακαδημαϊκής ελευθερίας καταλαμβάνει μόνο το εκπαιδευτικό προσωπικό των ΑΕΙ που προβλέπονται από την παρ. 5 του άρθρου 16 του Συντάγματος και όχι και τις ειδικές παραγωγικές σχολές των Ενόπλων Δυνάμεων.⁹

Θέματα Εισαγωγής Σπουδαστών στις ΑΣΣ

Διαφορές με τα ΑΕΙ υπήρχαν επίσης και ως προς τον εκάστοτε καθοριζόμενο αριθμό εισακτέων σπουδαστών στις Στρατιωτικές Σχολές. Το άρθρο 1 παρ. 1 του ν.δ. 582/70 (φ. 136) «Περί εισαγωγής εις Στρατιωτικές Σχολάς μαθητών καθ' υπέρβασιν», όπως τροποποιήθηκε με το ν. 1297/82 (φ. 128) προέβλεπε ότι για πλήρωση τυχόν κενών θέσεων εισάγονται επιλαχόντες στις παραγωγικές σχολές μονίμων αξιωματικών και υπαξιωματικών των Ενόπλων Δυνάμεων, πέραν του εκάστοτε καθοριζομένου αριθμού εισακτέων και μέχρι ποσοστού 35% του αριθμού αυτού:¹⁰

- α. τέκνα πολυτέκνων,
- β. τέκνα ή αδελφοί αναπήρων και θυμάτων πολέμου, τέκνα ή αδελφοί αναπήρων και θυμάτων εθνικής αντιστάσεως ή και αναπήρων ή θυμάτων στρατιωτικών ειρηνικής περιόδου,
- γ. οι καταγόμενοι από την Βόρειο Ήπειρο,
- δ. οι καταγόμενοι από παραμεθόριες περιοχές, όπως αυτές έχουν ορισθεί με σχετική απόφαση του Υπουργού Εθνικής Αμύνης και
- ε. τέκνα μονίμων αξιωματικών εν ενεργεία, εν αποστρατεία, σε πολεμική διαθεσιμότητα ή θανόντων.

⁹ Σύμφωνα με την νομολογία ΣτΕ 2136/1991 7μ., 298/ 1993, και 2820/1992.

¹⁰ Το 1982, με το άρθρο 1 του ν. 1297/1982 (Α. 128), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει το ποσοστό του 35% μειώθηκε στο 25%. Πρόσθετα προβλέφθηκε μέχρι ποσοστού 10% επί του αριθμού των εισακτέων, μια άλλη κατηγορία υποψηφίων ήτοι «των τέκνων των φονευθέντων ή θανόντων στρατιωτικών των Ενόπλων Δυνάμεων εν πολέμω ή ειρήνη κατά την εκτέλεσιν διατεταγμένης στρατιωτικής υπηρεσίας.»

Σημειώνεται ότι μεταγενέστερα κρίθηκε δικαστικά ότι διατάξεις του άρθρου 1 περ. δ' του Ν.Δ. 582/1970, προσέκρουαν στην από το Σύνταγμα ρητά θεσπιζόμενη αρχή της ισότητας των Ελλήνων ενώπιον του νόμου (συγκεκριμένα η προβλεπόμενη καθ' υπέρβαση εισαγωγή στις αναφερθείσες Σχολές των καταγομένων από παραμεθόριες¹¹ καθώς και η θεσπιζόμενη διάκριση υπέρ των τέκνων των μονίμων στρατιωτικών¹² που αντέβαινε στην αρχή της σταδιοδρομίας εκάστου κατά τον λόγο της προσωπικής του αξίας.¹³

Στο νεότερο νόμο 1351/1983 (Α 56) "Εισαγωγή σπουδαστών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και άλλες διατάξεις" που μετέβαλε το σύστημα εισαγωγής σπουδαστών στις Στρατιωτικές Σχολές ορίζοντας τα εξής: 2α). Ο αριθμός των εισαγομένων σε καθεμιά από τις παραπάνω Σχολές καθορίζεται με αποφάσεις των Υπουργών Εθνικής Άμυνας και Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων με βάση τις εκάστοτε ανάγκες των Ενόπλων Δυνάμεων 3. Η εισαγωγή των σπουδαστών της κατηγορίας αυτής γίνεται με μέριμνα του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας. Ο νόμος, περιείχε μόνο εκείνες όσες διατάξεις σχετικές με την εισαγωγή «καθ' υπέρβαση» δεν έρχονταν σε αντίθεση με τις αποφάσεις του ΣτΕ αναφέροντας ότι οι «περί εισαγωγής εις Στρατιωτικές Σχολές μαθητών καθ' υπέρβαση», όπως τροποποιήθηκε με μεταγενέστερες διατάξεις, εξακολουθούν να ισχύουν».

Τα επαγγελματικά δικαιώματα των Πτυχίων ΑΣΣ

Ο χαρακτηρισμός αυτών ως «ανώτατες» και «ισότιμες» δεν συνεπαγόταν άμεση ή έμμεση εξομοίωση των στρατιωτικών σχολών προς τα ΑΕΙ, ούτε αυτόματη εξομοίωση των πτυχίων των στρατιωτικών σχολών και των αντίστοιχων επαγγελματικών δικαιωμάτων προς τα πτυχία των ΑΕΙ και τα επαγγελματικά δικαιώματα των πτυχιούχων ΑΕΙ αντιστοίχως. Όπως έχει κάνει δεκτό το ΣτΕ:¹⁴ «Εναπόκειται δε στο νομοθέτη να καθορίσει, για κάθε πτυχίο στρατιωτικής σχολής, τους συγκεκριμένους επαγγελματικούς τομείς, πέραν των τομέων που συνάπτονται με τις Ένοπλες Δυνάμεις, στους οποίους αυτό παρέχει πρόσβαση, ανάλογα με το είδος και το επίπεδο των πιστοποιούμενων με το εν λόγω πτυχίο γνώσεων».

¹¹ ΣτΕ 712/1985, 3342/1983, 2138/1982, 3438/1980.

¹² ΣτΕ 4067-4069/90.

¹³ Αντιθέτως δεν αντίκειται στην αρχή της ισότητας η διάκριση υπέρ των τέκνων πολυτέκνων και η διάκριση υπέρ των τέκνων των αναπήρων Εθνικής Αντίστασης.

¹⁴ βλ. Απόφαση Ολομελείας Συμβουλίου της Επικρατείας 678/05 Ολομ.), γνωμοδότηση υπ' αρ. 357/2009 Νομικού Συμβουλίου Κράτους.

Η διαφορετική υπηρεσιακή μεταχείριση του Διδακτικού Προσωπικού των ΑΣΣ

Σε ότι αφορά στο εκπαιδευτικό προσωπικό των παραγωγικών σχολών των Ενόπλων Δυνάμεων, κρίθηκε δικαστικά ότι αυτό δεν τελούσε υπό τις αυτές συνθήκες με το υπόλοιπο εκπαιδευτικό προσωπικό των ΑΕΙ (άρθρο 16 παρ. 5 του Συντάγματος).¹⁵ Συνεπώς δικαιολογείται η διαφορετική υπηρεσιακή μεταχείριση των δύο αυτών κατηγοριών προσωπικού ΑΣΣΕΙ-ΑΕΙ, χωρίς να τίθεται ζήτημα αντίθεσης των σχετικών ρυθμίσεων με την συνταγματική αρχή της ισότητας, αφού οι δύο προαναφερόμενες κατηγορίες δεν τελούν σε ίδιες ή όμοιες συνθήκες.

Τα παρακάτω ενδεικτικά παραδείγματα καταγράφουν την διαφοροποίηση αυτή:

α. «Κατά το άρθρο 113 του Οργανισμού ΣΣΕ «1. Οι υποψήφιοι Καθηγηταί, Υφηγηταί Επιμεληταί και Διδάσκαλοι δέον όπως: α) Κέκτηνται την Ελληνικήν ιθαγένεια, β. Ασκώσι τα πολιτικά των δικαιώματα. γ. Ωσιν υγιών κοινωνικών αρχών και ήθους ανεπιλήπτου 2 Άνωτατον όριον ηλικίας εισόδου εις τήν υπηρεσίαν ορίζεται διά μέν τάς θέσεις των Τακτικών Καθηγητών τό 55ον έτος, διά δε τάς θέσεις των Υφηγητών, Επιμελητών και Διδασκάλων τό 50ον έτος. 3. Μεταξύ των υποψηφίων των εχόντων τα αυτά επιστημονικά εφόδια προτιμώνται οι έχοντες πολεμική δράσιν κατά τούς διαφόρους αγώνας ή εϋδόκιμον διδακτικήν προϋπηρεσίαν έν τή Σχολή».

β. Οι εκπαιδευτικές άδειες δεν προβλέπονταν για το αποτελούμενο από ιδιώτες διδακτικό προσωπικό των ΑΣΣ (ενδεικτικά το άρθρο 165 παρ. 1 του οργανισμού ΣΣΕ). Η διαφοροποίηση αυτή έχει γίνει αποδεκτή και από Γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (ΝΣΚ) που αναφέρει ότι «Το άρθρο 17 παρ.3 του Ν 1268/82 για τη χορήγηση εκπαιδευτικών αδειών στους καθηγητές των Ανωτάτων Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων δεν εφαρμόζεται στους τακτικούς καθηγητές της Σχολής Ικάρων».¹⁶

γ. Η από 3.9.1974 Συντακτική πράξη, περί αποκαταστάσεως της νομιμότητας εις τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, δεν αφορούσε τους καθηγητές της άνω Σχολής.¹⁷

δ. Το όριο αποχώρησης αυτοδικαίως από την υπηρεσία για το διδακτικό προσωπικό των ΑΣΣ ήταν σύμφωνα με το άρθρο 2 του Ν. 668/1977, με τη συμπλήρωση του 70ού έτους της ηλικίας του, και όχι του 67ου που πρόβλεπε το άρθρο 16 παρ. 6 γ του Συντάγματος, το οποίο εφαρμόζονταν μόνο στους Καθηγητές των Πανεπιστημίων.

¹⁵ βλ. αποφάσεις Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ), 2040/1996, 2136/1991

¹⁶ Η υπ. Αριθμ. 393/89 γνωμάτευση ΝΣΚ.

¹⁷ ΣτΕ. 1254/1976

Η Δικαστική Διεκδίκηση της «ισοτιμίας» ΑΣΣ προς τα άλλα ΑΕΙ

Παρά την νομοθετική κατοχύρωση της ισοτιμίας, παρατηρήθηκαν περιπτώσεις που οι ίδιες οι Στρατιωτικές Σχολές, ή τα Γενικά Επιτελεία δεν την ακολουθούσαν στην πράξη, οπότε το ενδιαφερόμενο διδακτικό προσωπικό την επιδίωξε δικαστικά μέσω αποφάσεων του Συμβουλίου της Επικρατείας (ΣτΕ). Παρακάτω σταχυολογούνται ορισμένες από αυτές τις περιπτώσεις:

α. Θέματα Ερευνητικής Χορηγίας. Η απόφαση 166/1993 ΣτΕ δικαίωσε το διδακτικό προσωπικό για την καταβολή «ερευνητικής χορηγίας»¹⁸ όπως συμβαίνει με τα άλλα ΑΕΙ.

β. Συγγραφικά Δικαιώματα. Με σειρά αποφάσεων το ΣτΕ επέβαλε την υπαρκτή ισοτιμία να εκκαθαρίζονται οι απαιτήσεις των συγγραφικών δικαιωμάτων των καθηγητών ΑΣΣ για τη συγγραφή βοηθημάτων που χρησιμοποιούνταν για τις εκπαιδευτικές ανάγκες των Σχολών τους, κατά τον ίδιο τρόπο και στο ίδιο ύψος που καθορίζονταν για τους καθηγητές των Α.Ε.Ι..¹⁹

γ. Εκπαιδευτικές Άδειες. Το ΣτΕ δικαίωσε διδακτικό προσωπικό της ΣΣΕ στο αίτημα χορηγήσεως «Εκπαιδευτικών Αδειών» στο εσωτερικό και το εξωτερικό όπως ακριβώς δίδονται στα άλλα ΑΕΙ, αν και ο Οργανισμός της δεν προέβλεπε τη χορήγησή τους. Πρόσθετα, η Γνωμοδότηση 347/1993 της Ολομέλειας του ΝΣΚ, δέχθηκε ότι το διδακτικό προσωπικό, όταν μεταβαίνει στο εξωτερικό με «Εκπαιδευτική Άδεια» έχει διπλές αποδοχές, όπως οι άλλοι καθηγητές και κάθε υπάλληλος του Δημοσίου (Σπέντζας, 2003).

δ. Η μισθολογική εξομοίωση των τακτικών καθηγητών με τους καθηγητές των ΑΕΙ, που καθορίστηκαν με το ν. 754/1978, που συνεχίστηκε και μετά την ισχύ του ν. 1268/1982. Εν τούτοις, μετά τον ν. 1517/1985 καταγράφηκαν περιπτώσεις που Ανώτατη Στρατιωτική Σχολή κατάργησε τη μισθολογική εξομοίωση του καθηγητή ΑΣΕΙ με καθηγητή των ΑΕΙ. Το ΣτΕ με την απόφασή του 1599/1988 δικαίωσε τον προσφεύγοντα καθηγητή ΣΣΕ στην δικαιοσύνη και η μισθολογική εξομοίωση αποκαταστάθηκε.

¹⁸ Η "Ερευνητική χορηγία" προβλέπεται στο άρθρο 1 παρ. 3 του ν. 1865/1989 (ΦΕΚ 210Α/28.9.1989), όπου ορίζονται τα εξής: "1. Ένα από τα βασικά καθήκοντα των διδασκόντων στα ΑΕΙ και στα ΤΕΙ είναι η έρευνα, όπως προκύπτει από τους νόμους 1268/1982 (άρθρο 13 παρ. 2, 3 και άρθρ. 8 παρ. 4ε και 1404/1983 (άρθρ. 1 παρ. 3ζ). 2. Για την υποστήριξη των ερευνητικών δραστηριοτήτων που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο των διδασκόντων στα ΑΕΙ και στα ΤΕΙ καταβάλλεται κατ' έτος ερευνητική χορηγία.

¹⁹ βλ. αποφάσεις 1735/96 ΣτΕ και 265/2002 ΣτΕ.

Η αναβάθμιση της ακαδημαϊκής εκπαίδευσης και η μετατροπή των Α.Σ.Σ. σε Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΣΕΙ, 2003).

Το καθεστώς λειτουργίας των Ανώτατων Στρατιωτικών Σχολών δεχόταν σημαντική κριτική κυρίως ως προς το παρεχόμενο ακαδημαϊκό επίπεδο σπουδών, από πολλές πλευρές, τόσο στο εξωτερικό επίπεδο, όσο και στο εσωτερικό από μερίδα του διδακτικού προσωπικού. Ομοίως προβλήματα υπήρχαν και στο διδακτικό προσωπικό των ΑΣΣ, αφού από τις 149 θεσμοθετημένες θέσεις διδακτικού προσωπικού και για τις 3 παραγωγικές σχολές ήταν καλυμμένες μόνο οι μισές, δηλαδή οι 74 (Καπετανάκης, 2000).

Έχουν κατά καιρούς υπάρξει αρκετές δηλώσεις για το ζήτημα αυτό, εκ των οποίων σταχυολογούνται ορισμένες ενδεικτικές:

«Οι Στρατιωτικές Σχολές διδάσκονται κυρίως από στρατιωτικούς, που με την σειρά τους έχουν μάθει ό,τι διδάσκουν πάλι από στρατιωτικούς με κίνδυνο να διαιωνίζεται ανεπαρκής τεχνική και επιστημονική μόρφωση των αξιωματικών και υπαξιωματικών» (ΤΑ ΝΕΑ, 1999).

«Στη ΣΣΕ διδάσκουν απλοί πτυχιούχοι των ΑΕΙ».

«Οι αποφάσεις για το διδακτικό προσωπικό λαμβάνονταν από το Σπουδαστικό Συμβούλιο της ΣΣΕ όπου δύο αντισυνταγματάρχες και ένας Συνταγματάρχης (Διευθυντής Σπουδών) είχαν πάντα την πλειοψηφία και εισηγούνταν ακόμη και για την πρόσληψη τακτικών καθηγητών των Εδρών της ΣΣΕ η ακόμη και την απόλυση τους (αν και ήταν ισότιμοι με τους τακτικούς καθηγητές πανεπιστημίων), τα βιβλία, την ύλη» (Δημητρίου, 2012).

Το θέμα αναβάθμισης των ΑΣΣ ξεκίνησε να συζητείται επί Υπουργίας Γεράσιμου Αρσένη (1995) με κυρίαρχη σκέψη να εναρμονιστεί το θεσμικό πλαίσιο των ανωτάτων στρατιωτικών σχολών με εκείνο των Πανεπιστημίων, χωρίς να δημιουργηθούν νέοι φορείς. Τον Δεκέμβριο του 1995 συγκροτήθηκε Διακλαδική Επιτροπή του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας (ΓΕΕΘΑ), για να μελετήσει το θέμα της αναβάθμισης των παραγωγικών σχολών των Ενόπλων δυνάμεων.

Το ζήτημα απασχόλησε και τον διάδοχο Υπουργό Άκη Τσοχατζόπουλο. Τον Σεπτέμβριο του 1997, νεότερη Επιτροπή του ΓΕΕΘΑ, εστιάστηκε στην παροχή της ακαδημαϊκής εκπαίδευσης, παράλληλα με τη στρατιωτική, στους αξιωματικούς των ενόπλων δυνάμεων. Δεν δόθηκε όμως συνέχεια. Τη σκυτάλη πήρε ακολούθως το Επιτελείο Υπουργού Εθνικής Άμυνας (ΕΠΥΕΘΑ), το οποίο συγκρότησε με τη σειρά του 2 επιτροπές, οι οποίες επεξεργάστηκαν το όλο ζήτημα. Η πρώτη επίσημη αναγγελία προθέσεων έγινε από τον

αρμόδιο υπουργό Άκη Τσοχατζόπουλο τον Νοέμβριο του 1998, που ανέφερε την δημιουργία νέου φορέα, με την μορφή ενός Πανεπιστημίου Εθνικής Άμυνας σε επίσκεψή του στη ΣΣΕ. Αν και το θέμα θεωρήθηκε ως λυμένο, τελικά σε συζήτηση στις 10 Φεβρουαρίου 2000, στο Συμβούλιο Άμυνας (ΣΑΜ) δεν υπήρξε συμφωνία επί δημιουργίας Πανεπιστημίου Εθνικής Άμυνας (ΠΑΝΕΘΑ) και το θέμα παραπέμφθηκε σε νέα Επιτροπή.

Δημοσιογραφικές πηγές αναφέρουν ότι η κύρια ένσταση προήλθε από τον Υφυπουργό Άμυνας Δημήτρη Αποστολάκη βάσει της οποίας «Το Πανεπιστήμιο Εθνικής Άμυνας, έτσι όπως ιδρύεται, συνιστά πλήρη υποβάθμιση των στρατιωτικών σχολών σε επίπεδο εκπαίδευσης, αλλά και το πιο σημαντικό, χάνεται πλέον η ιστορική διάσταση των Ευελπίδων, των Ικάρων και των Ναυτικών Δοκίμων, καθώς γίνονται εξαρτήματα ενός νεφελώδους οργανισμού πανεπιστημίου». Επίσης ότι «Η μεγάλη διαφωνία της στρατιωτικής ηγεσίας είχε εκφραστεί για το κατά πόσο υπάρχει ανάγκη δημιουργίας του ΠΑΝΕΘΑ και σύμφωνα με έγκυρες πληροφορίες μέχρι τελευταία στιγμή εμφανίζονταν ριζικά αντίθετοι ορισμένοι αρχηγοί κλάδων είτε γιατί, όπως έλεγαν οι ίδιοι, θεωρούσαν ότι υποβαθμίζεται και αλλοιώνεται πλήρως ο χαρακτήρας των παραγωγικών σχολών, είτε γιατί δεν ήθελαν να χάσουν τον πλήρη έλεγχο των σχολών, όπως τους κατηγορούσαν κύκλοι της πολιτικής ηγεσίας του υπουργείου» (Καπετανάκης, 2000).

Το θέμα παραπέμφθηκε σε άλλη Επιτροπή, η οποία σε συνεργασία με τον Συνταγματολόγο Καθηγητή Δημήτριο Τσάτσο, το Επιτελείο ΥΕΘΑ και τους Κοσμήτορες ΑΣΣ, συνέταξε το 2001 δύο νομοσχέδια:

α. Ένα για την Ίδρυση του ΠΑΝΕΘΑ ως Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου, αποτελούμενου από τις ΣΣΕ/ΣΝΔ/ΣΙ.

β. Ένα εναλλακτικό, για τα Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΣΕΙ), που προέβλεπε τον θεσμικό εκσυγχρονισμό του τότε ισχύοντος συστήματος, που τελικά υιοθετήθηκε και έγινε ο υφιστάμενος νόμος 3187/2003.

Ίδρυση Πανεπιστημίου Εθνικής Άμυνας - Το Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Στρατιωτικών Επιστημών

Η πρόταση του ΥΠΕΘΑ αφορούσε ένα Πανεπιστήμιο Εθνικής Άμυνας (ΠΑΝΕΘΑ) ως Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου. Η Εποπτεία του Κράτους θα ασκούσαν από τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας. Τα κύρια σημεία της πρότασης ήταν:

α. Το ΠΑΝΕΘΑ θα πρέπει να έχει όλα τα θεσμικά πλεονεκτήματα των ΑΕΙ ως το μοναδικό πανεπιστημιακό ίδρυμα που ανήκει στο ΥΠΕΘΑ.

β. Τα 3 ΑΣΕΙ (Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα) συνενώνονται κάτω από την κοινή ομπρέλα του ΠΑΝΕΘΑ, αλλά παράλληλα διατηρούν τα φυσιολογικά τους χαρακτηριστικά, όσο το δυνατόν, απaráλλακτα.

γ. Τα ακαδημαϊκά καθήκοντα εξασκούνται αποκλειστικά από τον Κοσμήτορα εκάστης Σχολής που αντλεί ως αιρετός την εξουσία του από την Ακαδημαϊκή Συνέλευση και συνολικά για το ΠΑΝΕΘΑ ασκούνται από τον Πρύτανη, ο οποίος θα είναι ομοίως αιρετός.

δ. Οι Σχολές – Τμήματα του Πανεπιστημίου θα συνεχίσουν να στεγάζονται στους ίδιους χώρους όπως και σήμερα.

ε. Η Προσωρινή Σύγκλητος συντάσσει (προτείνει) το Π.Δ. για την ίδρυση των Τμημάτων ανά Σχολή.

Η πρόταση συζητήθηκε ευρέως και υπήρξαν ανάμικτες προσεγγίσεις. Τελικά επικράτησε η άποψη που προέρχονταν κυρίως από αποστράτους Αξιωματικούς, που υπήρξαν διστακτικοί ως προς την σκοπιμότητα της πρότασης. Ενδεικτικό άρθρο στα ΝΕΑ υποστηρίζει ότι : «το ζητούμενο από μια στρατιωτική σχολή είναι να φτιάχνει ηγήτορες που να μπορούν να κρατούν στα χέρια τους την άμυνα. Αξιωματικούς που να στέκονται απέναντι σ' έναν υποτιθέμενο αντίπαλο. Υπάρχουν, ασφαλώς, ελλείψεις και μεγάλα περιθώρια βελτιώσεων. Ας αναβαθμίσουν τις σπουδές των Στρατιωτικών Σχολών με την παρούσα δομή τους, υπάρχουν περιθώρια» (ΤΑ ΝΕΑ, 1999).

Στο ίδιο μήκος κύματος υπήρξε και η αντίδραση του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων (επί Υπουργίας Πέτρου Ευθυμίου), στο οποίο προωθήθηκε το Νομοσχέδιο ΠΑΝΕΘΑ που εκπόνησε η Επιτροπή Δημ. Τσάτσου, με το σκεπτικό ότι: «Δεν πληρούνται οι βασικοί όροι και οι θεμελιώδεις προϋποθέσεις που καθορίζουν τα χαρακτηριστικά και την ταυτότητα ενός Πανεπιστημίου» (Κυριακοπούλου, 2002).

Αν και το Υπουργείο Άμυνας ανταπάντησε στο Υπουργείο Παιδείας, ήταν φανερό ότι η λύση αυτή δύσκολα μπορούσε να προωθηθεί για ψήφιση στη Βουλή, με δεδομένη την διαφωνία του Υπουργείου Παιδείας. Ανάμεσα στο δίλημμα «Ριζοσπαστική Μεταρρύθμιση ή θεσμικός Εκσυγχρονισμός», επελέγη το δεύτερο.

Η Μετατροπή των Α.Σ.Σ. σε Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΣΕΙ, 2003).

Το 2003, αποφασίστηκε τελικά η σχετική εναρμόνιση του θεσμικού πλαισίου των ανωτάτων στρατιωτικών σχολών με εκείνο των Πανεπιστημίων, χωρίς να δημιουργούνται νέοι φορείς. Η συζήτηση του νομοσχεδίου στη Βουλή, στις 16 και 17 Σεπτεμβρίου 2003 υπήρξε έντονη.

Από την κυβέρνηση υποστηρίχθηκε ότι οι προβλέψεις του νομοσχεδίου για το διδακτικό προσωπικό των ΑΣΕΙ συμβάλουν στον εκσυγχρονισμό των στρατιωτικών σχολών και βελτιώνουν το επίπεδο των σπουδών. Η κυβερνητική στάση όμως δεν υπήρξε ενιαία: ο βουλευτής Γεράσιμος Αρσένης, η γνώμη του οποίου είχε ειδικό βάρος ως πρώην Υπουργός Άμυνας (1993-1996) και Παιδείας (1997-2000), ανέφερε ότι το επίπεδο της εκπαίδευσης στις ΑΣΣ είναι υψηλό, ότι δεν έχει υποβαθμιστεί όλα αυτά τα χρόνια και ότι ο τίτλος του νομοσχεδίου «Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΣΕΙ)», είναι παραπειστικός: «Δεν μιλάμε για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στο θέμα των Ανωτάτων Στρατιωτικών Σχολών. Νομίζω ότι πολλές παρεξηγήσεις θα ξεκαθαρίσουν αν ο τίτλος αλλάξει και πούμε ότι είναι ρυθμίσεις που αφορούν στο προσωπικό των Ανωτάτων Στρατιωτικών Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων».

Την άποψη αυτή συμμερίστηκε εκ μέρους της αντιπολίτευσης ο επίσης πρώην Υπουργός Άμυνας Ιωάννης Βαρβιτσιώτης, λέγοντας ότι από τα τριάντα τρία άρθρα του νομοσχεδίου, τα είκοσι τέσσερα αφορούσαν στους καθηγητές και τα προνόμιά τους και εκτίμησε ότι αυτό υπερτονίζει την ακαδημαϊκή εκπαίδευση και υποβαθμίζει την στρατιωτική. Ο πρώην Πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Μητσοτάκης είπε: «Νομίζω ότι στην προσπάθειά μας να αναβαθμίσουμε τα πτυχία και να καταστήσουμε ισότιμα τα πτυχία των ανωτάτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων κινδυνεύουμε να θυσιάσουμε τον κύριο στόχο, που είναι να παράγουν οι σχολές αυτές την ηγεσία των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας». Η κυβερνητική απάντηση ήταν ότι η στρατιωτική εκπαίδευση «λειτουργεί ακεραίως. Ήταν η Ακαδημαϊκή που ήθελε ηθική ανύψωση».²⁰

Με την ψήφιση του ν. 3187/03 (ΦΕΚ 2339) οι Ανώτατες Στρατιωτικές Σχολές μετονομάστηκαν σε Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΣΕΙ). Έτσι ρυθμίσθηκε επί νέας βάσεως η οργάνωση των Στρατιωτικών σχολών, με την ίδρυση ενός για πρώτη φορά ενιαίου νομοθετικού πλαισίου οργάνωσης και λειτουργίας τους. Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νόμου (Βουλή Των Ελλήνων, 2003), επιδιώχθηκε ο εκσυγχρονισμός του θεσμικού καθεστώτος των τριών στρατιωτικών σχολών και η εναρμόνισή του με το θεσμικό πλαίσιο των Πανεπιστημίων σε ό,τι αφορά την παρεχόμενη από τις σχολές αυτές ακαδημαϊκή εκπαίδευση, με σκοπό την αναβάθμισή της.

²⁰ Από τα πρακτικά της ΒτΕ προκύπτει ότι ο Υφυπουργός Εθνικής Άμυνας Θ. Κοτσώνης δήλωσε: «Με αυτό, λοιπόν, το νομοσχέδιο βεβαίως επιδιώκουμε την αναβάθμιση των καθηγητών. Όσον αφορά την ουσία της εκπαίδευσης -το έθεσε ο κ. Αρσένης και άλλοι συνάδελφοι- είπα στην τοποθέτησή μου κατά τη συζήτηση επί της αρχής ότι σ' αυτό το νομοσχέδιο πράγματι δεν περιλαμβάνεται το θέμα της φιλοσοφίας των στόχων γενικότερα των στρατιωτικών σπουδών. Είναι όμως ένα θέμα, το οποίο το Υπουργείο προτίθεται να φέρει».

Τα ΑΣΕΙ έχουν πλέον ως αποστολή:

α. Να παράγουν και να μεταδίδουν τη γνώση στους σπουδαστές τους με την έρευνα και διδασκαλία της στρατιωτικής - ναυτικής - αεροπορικής επιστήμης και τεχνολογίας, καθώς και των συναφών θεωρητικών, θετικών και εφαρμοσμένων επιστημών.

β. Να αναπτύσσουν τις στρατιωτικές αρετές και τη στρατιωτική αγωγή ώστε να διαμορφώνουν αξιωματικούς των Ενόπλων Δυνάμεων με στρατιωτική συνείδηση, μόρφωση ανώτατου επιπέδου, καθώς και κοινωνική, πολιτιστική και πολιτική παιδεία και αγωγή, παρέχοντας τους τα εφόδια για να καταστούν ικανοί ηγέτες με άρτια επαγγελματική και επιστημονική κατάρτιση.

γ. Να διοργανώνουν από κοινού με τα Πανεπιστήμια, Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών και να διεξάγουν επιστημονική έρευνα σε τομείς ενδιαφέροντος των Ενόπλων Δυνάμεων (Ε.Δ.).

Ο νόμος αυτός υιοθέτησε ρυθμίσεις που ισχύουν για τα ΑΕΙ, προσαρμόζοντας αυτές στις ιδιαιτερότητες των Ενόπλων Δυνάμεων, ήτοι στους στρατιωτικούς κανονισμούς καθώς και στο διττό καθεστώς εντατικών ακαδημαϊκών σπουδών και παράλληλα υψηλών απαιτήσεων στρατιωτικής εκπαίδευσης, ώστε, όπως είχε δηλώσει ο Γεράσιμος Αρσένης στη ΒτΕ να υπάρχουν «στρατιωτικοί που να έχουν επιστημονικές γνώσεις και να είναι ενταγμένοι στην κοινωνία» (Αρσένης, 2003).

Το όργανο διοίκησης των ΑΣΕΙ, εξακολουθεί και στην περίπτωση αυτή να είναι το Εκπαιδευτικό Συμβούλιο (και για τα τρία ΑΣΕΙ), στο οποίο μετέχουν κατά πλειοψηφία οι στρατιωτικοί, ήτοι έξι προς πέντε άτομα πολιτικό προσωπικό (ο Κοσμήτορας και τέσσερις Διευθυντές Τομέων), ενώ σε περιπτώσεις ισοψηφίας υπερισχύει η ψήφος του Προέδρου, Διοικητού. Από την άλλη πλευρά, αρχικά δεν προβλέπονταν Γενική Συνέλευση των μελών ΔΕΠ.

Όπως και οι ΑΣΣ, έτσι και τα ΑΣΕΙ δεν εξομοιούνται νομικώς με τα ΑΕΙ, αφού παραμένει το γεγονός ότι τα ΑΣΕΙ δεν υπάγονται στις διατάξεις του άρθρου 16 του Συντάγματος, ως αυτοτελή νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, αλλά είναι υπηρεσίες των Ενόπλων Δυνάμεων που τελούν υπό την «εποπτεία» του Υπουργού Εθνικής Αμύνης.

Τα ΑΣΕΙ κατατάσσονται στην ανώτατη εκπαίδευση και παρέχουν πτυχία που θεωρούνται ισότιμα με εκείνα των ιδρυμάτων του πανεπιστημιακού τομέα. Ο χρόνος σπουδών σε αυτά ανέρχεται σε τέσσερα έτη, οι βαθμίδες και το έργο του διδακτικού προσωπικού ορίζονται κατά τα πρότυπα των πανεπιστημίων, τα μέλη του ΔΕΠ χαρακτηρίζονται ως δημόσιοι λειτουργοί που απολαμβάνουν, κατά την άσκηση των καθηκόντων τους, λειτουργικής ανεξαρτησίας. Τέλος επί θεμάτων διαδικασιών προκήρυξης,

εκλογής, επιλογής, εξέλιξης και μονιμοποίησης των μελών ΔΕΠ εφαρμόζονται οι κείμενες διατάξεις περί Πανεπιστημίων. Συνεπώς η αναβάθμιση των προσόντων των διδασκόντων σε αυτά (κατοχή διδακτορικού διπλώματος κλπ) είναι όχι μόνον βάσιμη αλλά και αναγκαία (Δημητρίου, 2012).

Σε ότι αφορά στο υφιστάμενο προσωπικό των ΑΣΣ, οι Τακτικοί Καθηγητές και οι Έκτακτοι Εντεταλμένοι Μόνιμοι Καθηγητές, εντάχθηκαν αυτοδίκαια και χωρίς κρίση σε μόνιμες θέσεις στις βαθμίδες του Καθηγητή και του Αναπληρωτή Καθηγητή, αντίστοιχα. Το προσωπικό των υπολοίπων κατηγοριών διδακτικού προσωπικού, εντάχθηκε είτε σε θέσεις ΔΕΠ, είτε σε θέσεις ΕΕΔΙΠ, αναλόγως των κατεχόμενων προσόντων.. Η ένταξη στη βαθμίδα του Λέκτορα και του Επίκουρου Καθηγητή, έγινε κατόπιν κρίσεως (αλλά χωρίς ανοικτή διαδικασία κατά το άρθρο 10), βάσει των διατάξεων του άρθρου 9 Ν. 3187/03, σε μόνιμες θέσεις.

Αναμφισβήτητο πάντως γεγονός των δυσκολιών στην εφαρμογή του, ήταν ότι ο νόμος παρέπεμπε όλα τα οργανωτικά θέματα σε ρύθμιση με Προεδρικά Διατάγματα, χωρίς να καθορίζεται στο νομοσχέδιο το περιεχόμενό τους. Αυτές πιθανολογείται ότι αποδεικνύονται και από το εξής γεγονός: τα Γενικά Επιτελεία καθυστέρησαν να εκδώσουν τα Προεδρικά Διατάγματα που αφορούσαν το βασικότερο κείμενο: τους Οργανισμούς των ΑΣΕΙ. Ειδικότερα:

- Η ΣΝΔ ήταν το πρώτο ΑΣΕΙ που με καθυστέρηση επτά ετών απέκτησε με το Π.Δ. 61/2010 «Οργανισμός Σχολής Ναυτικών Δοκίμων» (ΕτΚ Α', φ. 99) τον δικό της Οργανισμό (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2010).
- Δέκα χρόνια αργότερα, η ΣΙ με το ΠΔ 151/2013 απέκτησε νέο Οργανισμό (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2013).
- Τέλος, το 2018, δεκαπέντε χρόνια αργότερα από το 2003 και πενήντα χρόνια μετά τον πρώτο Οργανισμό της ΣΣΕ, εκδόθηκε το Προεδρικό Διάταγμα 50/2018 με τίτλο: Οργανισμός Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων (Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, 2018).

Η αξιολόγηση των ΑΣΕΙ ως αφορμή για τη συζήτηση δημιουργίας Πανεπιστημίου Εθνικής Άμυνας.

Ένας οξυδερκής παρατηρητής της συζήτησης στη Βουλή, θα μπορούσε να προβλέψει ότι με την ίδρυση των ΑΣΕΙ, το πρόβλημα δεν λυνόταν πλήρως, καθώς οι ενστάσεις και διαστάσεις απόψεων, που καταγράφηκαν όχι μόνο από την αντιπολίτευση και από κυβερνητικά στελέχη, αλλά και δημόσια, δεν γεφυρώθηκαν. Αυτό καταγράφηκε και από πλευράς του διδακτικού

προσωπικού, ως ακολούθως: «Η ίδρυση των ΑΣΕΙ υπήρξε θυελλώδης διότι υπήρχαν δυνάμεις που δεν ήθελαν την αναβάθμιση της εκπαίδευσης ενώ παράλληλα η ανάγκη ήταν προφανής και αναμφισβήτητη» (Arms Control, 2016). Κάθε πλευρά είχε τα επιχειρήματά της για νέες βελτιώσεις του νόμου.

Τα μέλη ΔΕΠ των ΑΣΕΙ, αν και χαρακτηρίζονται πλέον ως δημόσιοι λειτουργοί, απέκτησαν δικό τους μισθολόγιο, άρα καταργήθηκε η μισθολογική εξομοίωση με τους καθηγητές των ΑΕΙ, που ίσχυε.²¹ Έκτοτε το θέμα της εξομοίωσης αποτελεί βασικό αίτημα των μελών ΔΕΠ ΑΣΕΙ.²²

Το 2010, η θέσπιση νέων οργάνων, όπως η Ακαδημαϊκή Συνέλευση (ΑΣ) με αρμοδιότητα την επιλογή των μελών ΔΕΠ και των Εκλεκτορικών Σωμάτων (με σύνθεση μόνο από μέλη ΔΕΠ), δημιούργησε αντιδράσεις κυρίως από Αξιωματικούς εν αποστρατεία.

Κύριο επιχείρημα ήταν ότι η σύνθεση της ΑΣ²³ μόνο με πολιτικό διδακτικό προσωπικό ΔΕΠ (χωρίς παρουσία στρατιωτικών), δημιουργεί προσκόμματα στην επιλογή στρατιωτικού διδακτικού προσωπικού, αφού κάποιος εξ αυτών έχουν πάρα πολύ περιορισμένες επιστημονικές γνώσεις σε στρατιωτικά μαθήματα και ως εκ τούτου οι απόψεις των επί αυτών θα είναι γενικές.

Πάντως η κυβερνητική δήλωση του Υφυπουργού Άμυνας Θεόδωρου Κοτσώνη στη ΒτΕ το 2003 ότι θα εξεταστεί το θέμα γενικότερα των στρατιωτικών σπουδών, δεν υλοποιήθηκε. Απόδειξη ίσως των εκκρεμών ζητημάτων ήταν ότι ο νόμος τροποποιήθηκε αρκετές φορές.²⁴

Μία κύρια αλλαγή (στο άρθρο 6 του 3187/2003 όπως τροποποιήθηκε από το νόμο 3443/2006), προέβλεπε την αξιολόγηση του διδακτικού εκπαιδευτικού έργου, σύμφωνα με τις αντίστοιχες διαδικασίες των Πανεπιστημίων επί τη βάση των αρχών, των προτύπων, των κανόνων και των διαδικασιών, τα οποία έχει θεσπίσει η Αρχή Διασφάλισης Ποιότητας (ΑΔΠ) για την αξιολόγηση των ιδρυμάτων της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Πάντως, όπως προκαταβολικά είχαν δημόσια αναδείξει το 2012 δύο Κοσμήτορες (της Σχολής Ικάρων και της Σχολής Ναυτικών Δοκίμων), είχαν ήδη καταγραφεί αποθαρρυντικοί

²¹ Όπως παρατηρήθηκε στη συζήτηση στη ΒτΕ από την βουλευτή και Αντιπρόεδρο της ΒτΕ Ψαρούδα-Μπενάκη: «απλώς δίνει ένα γόητρο στους διδάσκοντες, διότι στην πραγματικότητα ούτε και μισθολογική ισοτίμηση τους εξασφαλίζει. Εκείνοι θα έχουν το δικό τους μισθολόγιο, το οποίο θα απέχει αρκετά απ' αυτό των πανεπιστημιακών. Συνεπώς είναι πολύ αμφίβολο, γιατί ψηφίζεται αυτό το νομοσχέδιο και είναι απορίας άξιον».

²² Ειδικά μάλιστα μετά τον ν. 4472/2017, όπου τα μέλη ΔΕΠ ΑΣΕΙ κατατάχθηκαν μισθολογικά στην ίδια μισθολογική κατηγορία με τη λεγόμενη «τεχνική – ειδική εκπαίδευση».

²³ «Ποιος θα μπορούσε να φαντασθεί ότι η Ακαδημαϊκή Συνέλευση μιας ανωτάτης στρατιωτικής σχολής δεν περιλαμβάνει στρατιωτικούς καθηγητές». Γ. Παρίσης, Να προσέξουμε τις Στρατιωτικές Σχολές, 11/6/2014, <https://parisis.wordpress.com/2014/06/11/να-προσέξουμε-τις-στρατιωτικές-σχολές/>. Βλ. ομοίως του ιδίου: Απύθμενο Θράσος, 12/2/2012, <https://parisis.wordpress.com/2012/02/18/απύθμενο-θράσος/>.

²⁴ Ενδεικτικά των ν. 3413/2005, ν. 3648/2008, ν. 3883/2010, ν. 4186/2013, ν. 4199/2013.

παράγοντες στη βελτίωση της ακαδημαϊκής εκπαίδευσης παρά το καινούργιο θεσμικό πλαίσιο του ν. 3187/2003. Αυτοί ήταν «η απουσία –γενικά- ερευνητικών υποδομών και χρηματοδότησης της έρευνας, η απουσία –μέχρι σήμερα- μεταπτυχιακών και διδακτορικών σπουδών, καθώς και οι οριακά χαμηλότερες αποδοχές» (Κωτσιόπουλος & Υφαντής, 2012).

Όμως και η διαδικασία της αξιολόγησης καθυστέρησε, μιας και για τις λεπτομέρειες απαιτούνταν η έκδοση σχετικού Προεδρικού Διατάγματος, το οποίο άργησε να εκδοθεί. Έτσι η αξιολόγηση ξεκίνησε να υλοποιείται με καθυστέρηση μιας δεκαετίας περίπου.

Πρώτη Σχολή που αξιολογήθηκε τον Δεκέμβριο 2013 υπήρξε η ΣΝΔ και στη συνέχεια ακολούθησαν το 2015 η ΣΣΕ και η ΣΙ (Η.Ο.Α, 2015). Η αξιολόγηση αφορούσε σε κάθε πτυχή και διάσταση της εκπαίδευσης, και ειδικότερα, στο πρόγραμμα σπουδών, το διδακτικό έργο, το ερευνητικό έργο, τις σχέσεις με κοινωνικούς, πολιτιστικούς και παραγωγικούς φορείς, καθώς και τις διοικητικές και υποστηρικτικές υπηρεσίες και υποδομές. Παρακάτω παρατίθενται κάποιες από τις κοινές παρατηρήσεις της ΑΔΙΠ και για τα τρία ΑΣΕΙ, όπως αυτές έχουν αναρτηθεί στη σχετική ιστοσελίδα της ΑΔΙΠ (νυν ΕΘΑΑΕ):

- Στο προπτυχιακό επίπεδο, το ακαδημαϊκό πρόγραμμα σπουδών μαζί με τη στρατιωτική εκπαίδευση υλοποιούν πολύ αποτελεσματικά τους νομοθετημένους και επιδιωκόμενους στόχους των Σχολών.
- Κρίνεται αναγκαίο να δοθεί έμφαση στις Μεταπτυχιακές Σπουδές.
- Ο εκσυγχρονισμός των εργαστηριακών υποδομών και του εργαστηριακού εξοπλισμού συστήνεται ως μέτρο υψηλής προτεραιότητας, μόλις το επιτρέψουν οι οικονομικές συνθήκες.
- Δεν υπάρχουν συγκεκριμένοι κωδικοί και κονδύλια για την στήριξη της έρευνας και τη δημιουργία ερευνητικών υποδομών Η χρηματοδότηση της έρευνας, θα βελτιώσει περαιτέρω την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητα των ΑΣΕΙ.
- Το Προσωπικό - Ακαδημαϊκό και Στρατιωτικό - δεν μπορεί να διατηρήσει και να αναπτύξει περαιτέρω την εμπειρογνωμοσύνη του χωρίς ένα κατάλληλο ερευνητικό περιβάλλον.

Από τα παραπάνω φαίνεται ότι στα αντικείμενα που η ΑΔΙΠ μπορούσε να αξιολογήσει, ένα ζήτημα στο οποίο τα ΑΣΕΙ δεν είχαν κάνει κάποια πρόοδο σε σχέση με την προηγούμενη κατάσταση των ΑΣΣ, ήταν η επένδυση στην έρευνα και στις μεταπτυχιακές-διδακτορικές σπουδές. Σημειώνεται ότι η μόνη Ανώτατη Στρατιωτική Σχολή που από τον πρώτο Οργανισμό της (1968) έκανε ρητή μνεία στην έρευνα ήταν η ΣΝΔ. Η σημασία που απέδιδε η ακαδημαϊκή κοινότητα στους δύο αυτούς τομείς ήταν μεγάλη αφού είχε ήδη

συμπεριληφθεί στην αποστολή των ΑΣΕΙ. Στο άρθρο 1 περίπτωση 2γ του ν. 3187/2003 αναφέρεται «η διοργάνωση από κοινού με τα Πανεπιστήμια, Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών και η διεξαγωγή επιστημονικής έρευνας σε τομείς ενδιαφέροντος των Ενόπλων Δυνάμεων».

Στο ενδιάμεσο από τις αξιολογήσεις των ΑΣΕΙ, τον Ιανουάριο 2014, ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας Δημήτρης Αβραμόπουλος (Γαλιατσάτος, 2014) ανέφερε ότι είχε στόχο την αναβάθμιση των ΑΣΕΙ που θα μπορούσε να οδηγήσει στο μέλλον και στη συγχώνευσή τους σε ένα στρατιωτικό πανεπιστήμιο με υψηλό επιστημονικό επίπεδο.

Αργότερα ανακοινώθηκε από το ΥΠΕΘΑ, σχέδιο νόμου, βάσει του οποίου : «Με κοινή απόφαση των Υπουργών Εθνικής Άμυνας, Οικονομικών και Παιδείας και Θρησκευμάτων, καθορίζονται οι διαδικασίες μετεξέλιξης της Σχολής Εθνικής Άμυνας σε Στρατιωτικό Πανεπιστήμιο Εθνικής Άμυνας, για την παροχή επιμόρφωσης σε στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων, των Υπηρεσιών και Σωμάτων Ασφαλείας, του Δημόσιου Τομέα και σε ενδιαφερόμενους ιδιώτες, από Ελλάδα και εξωτερικό». Μετά από αντιδράσεις το θέμα δεν προχώρησε (Υπουργείο Εθνικής Άμυνας).

Το Σεπτέμβριο 2019, ο Υπουργός Εθνικής Άμυνας Νίκος Παναγιωτόπουλος ενημέρωσε τα μέλη της Διαρκούς Επιτροπής Εθνικής Αμύνης & Εξωτερικών Υποθέσεων της Βουλής των Ελλήνων: «Υφίσταται πρόταση για τη δημιουργία Πανεπιστημίου Εθνικής Άμυνας, στο οποίο θα ενταχθεί το σύνολο των Στρατιωτικών Σχολών, από τη Σχολή Εθνικής Άμυνας (ΣΕΘΑ) και τα ΑΣΕΙ έως και τις Ανώτερες Στρατιωτικές Σχολές Υπαξιωματικών (ΑΣΣΥ)» (Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, 2019).

Η «πανεπιστημιοποίηση των ΤΕΙ» και η λειτουργία από το 2021 του Ευρωπαϊκού Ταμείου Άμυνας (EDF, με χρηματοδότηση 13 δις για έρευνα σε θέματα άμυνας), εκτιμήθηκαν ως ευκαιρία για να μετατραπούν τα ΑΣΕΙ σε Πανεπιστήμια. Στις 14-01-20 η Πανελλήνια Ομοσπονδία Ενώσεων Στρατιωτικών (ΠΟΜΕΝΣ) προώθησε στον Υπουργό Άμυνας πρόταση της Ένωσης Στρατιωτικών Περιφερειακής Ενότητας Δυτικής Αττικής περί ίδρυσης ΠΑΝΕΘΑ (Πανελλήνια Ομοσπονδία Ενώσεων Στρατιωτικών, 2020). Λίγες ημέρες αργότερα στις 23/1/20 η ΠΟΜΕΝΣ ανάρτησε στην ιστοσελίδα της με τίτλο «Πανεπιστήμιο Εθνικής Άμυνας: Απόλυτη σύμπνοια ΠΟΜΕΝΣ - Ακαδημαϊκής κοινότητας», συγχαρητήρια επιστολή του Κοσμήτορα ΣΣΕ (Πανελλήνια Ομοσπονδία Ενώσεων Στρατιωτικών, 2020). Από το γεγονός αυτό, αλλά και κυρίως ότι μια εβδομάδα αργότερα (στις 22/01/20) το ΓΕΕΘΑ συγκρότησε δύο Ομάδες Εργασίας υπό τη Σχολή Εθνικής Άμυνας, αναφέροντας ότι αυτή γίνεται «στο πλαίσιο δημιουργίας του ΠΑΝΕΘΑ», με καταληκτική ημερομηνία παράδοσης των αποτελεσμάτων της το καλοκαίρι 2020, πιθανολογείται ότι η υπόψη δράση

εκπορευτήκε από τον χώρο των αποστράτων αξιωματικών, σε συνεργασία με μερίδα της ακαδημαϊκής κοινότητας.

Η πρόταση ΠΟΜΕΝΣ περιλαμβάνει ένα αυτοδύναμο Πανεπιστήμιο με πολλαπλά επίπεδα διοίκησης (Συμβούλιο Διοίκησης με Πρόεδρο τον Αρχηγό ΓΕΕΘΑ, Αρχηγούς Γενικών Επιτελείων, Διοικητές ΑΣΕΙ, Διευθυντές Στρατιωτικής Εκπαίδευσης, Πρυτάνεις, Κοσμήτορες και Πρόεδρους Τμημάτων).

Σε αυτή την πρόταση γίνεται μία προσπάθεια σύνθεσης των διαφόρων απόψεων. Αναδεικνύεται το στρατιωτικό στοιχείο με την πολλαπλή συμμετοχή του στα επιμέρους όργανα διοίκησης, και τα ζητήματα εμπλοκής του ΥΠΕΘΑ στα θέματα της έρευνας με την δημιουργία «Ερευνητικό Ινστιτούτο Πανεπιστημίου Εθνικής Άμυνας», ως ν.π.ι.δ. μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα συνδεδεμένο με το ΠΑΝΕΘΑ.

Σε ότι αφορά στο πολιτικό διδακτικό προσωπικό, πέραν των γνωστών θεμάτων μεταπτυχιακών-διδακτορικών επανέρχεται και το θέμα της μισθολογικής εξομοίωσης των μελών ΔΕΠ ΑΣΕΙ με αυτά των ΔΕΠ ΑΕΙ. Η πρωτοβουλία αυτή καλωσορίστηκε από πολλούς φορείς αποστράτων Αξιωματικών, από μερίδα του Τύπου (Τούσιας, 2020 & Τούσιας, 2019) και από τον Κοσμήτορα ΣΣΕ (Πανελλήνια Ομοσπονδία Ενώσεων Στρατιωτικών, 2020).

Άλλες απόψεις που έχουν εκφραστεί είναι όμοιες με εκείνες του παρελθόντος, ήτοι ότι δεν υπάρχει σκοπιμότητα για το ΠΑΝΕΘΑ, ότι μπορούν να γίνουν βελτιώσεις στο υφιστάμενο νομικό πλαίσιο και ότι δεν έχει ερωτηθεί το Υπουργείο Παιδείας, εάν έχει αλλάξει η απαγορευτική προς το ΠΑΝΕΘΑ γνώμη που εξέφρασε το 2003.

Πάντως, πέραν της αρχικής δήλωσης του Υπουργού Άμυνας Νίκου Παναγιωτόπουλου στη Βουλή των Ελλήνων τον Σεπτέμβριο 2019 και της έγκρισης της πρότασης ΓΕΕΘΑ τον Ιανουάριο 2020 για την εξέταση του θέματος μέσω Επιτροπών, δεν έχει υπάρξει κάποια άλλη δημόσια εξέλιξη. Πιθανολογείται ότι η ελληνοτουρκική κρίση που ακολούθησε και τα μέτρα αποστασιοποίησης που εφαρμόστηκαν στις ΕΔ λόγω Cov19, είναι η κύρια αιτία που δεν έχουν γίνει ακόμα ανακοινώσεις για το θέμα.

Συμπεράσματα

Από το ιστορικό προκύπτει ότι τα τελευταία 25 χρόνια παρατηρούνται συνεχείς προσπάθειες αλλαγών του νομοθετικού πλαισίου της Ακαδημαϊκής Εκπαίδευσης των Ανωτάτων Στρατιωτικών Σχολών καταρχάς, αλλά και των μετέπειτα ΑΣΕΙ. Το αρχικό ζητούμενο ήταν να δοθεί έμφαση στη στελέχωση των ΑΣΣ με ποιοτικό πολιτικό διδακτικό προσωπικό με δεδομένο ότι σε αυτές δίδασκαν τότε κυρίως αξιωματικοί.

Με το ν. 3187/2003 ο στόχος αυτός επιτεύχθηκε σε μεγάλο βαθμό. Η μέχρι σήμερα λειτουργία των ΑΣΕΙ έχει αξιολογηθεί ως επιτυχής και σύμφωνη με την αποστολή τους που είναι η παραγωγή ικανών και καταρτισμένων αξιωματικών. Τα τρία ΑΣΕΙ λειτουργούν ακαδημαϊκά με τη δομή Πανεπιστημίων και έχουν αξιολογηθεί από την Αρχή Διασφάλισης Ποιότητας στα ΑΕΙ (τέως ΑΔΙΠ). Οι καθηγητές τους, τα μέλη ΔΕΠ, η εκλογή των οποίων γίνεται με προκήρυξη και με ανοικτές διαδικασίες, απέκτησαν εγγυήσεις αντίστοιχες με αυτές των μελών ΔΕΠ των ΑΕΙ.

Εξαρχής επισημαίνεται ότι δεν έχει διατυπωθεί αρνητική αποτίμηση της λειτουργίας των ΑΣΕΙ, που να εξειδικεύει ποια προβλήματα της ακαδημαϊκής εκπαίδευσης έρχεται να θεραπεύσει μια νέα αλλαγή. Πρακτικά η ακαδημαϊκή κοινότητα των ΑΣΕΙ αντιμετωπίζει ως προβλήματα τα θέματα των Μεταπτυχιακών Προγραμμάτων και την αδυναμία χορήγησης διδακτορικών, θέματα έρευνας και του Ειδικού Λογαριασμού ΥΠΕΘΑ και το μειωμένο μισθολογικό σε σχέση με τους ομολόγους τους στα ΑΕΙ.

Από την άλλη πλευρά καταγράφηκε και η άποψη ότι η αναβάθμιση των καθηγητών στο ν. 3187/2003 επέφερε την υποβάθμιση της στρατιωτικής εκπαίδευσης και του στρατιωτικού προσωπικού. Ο Υφυπουργός Άμυνας Θ. Κοτσώνης εκπροσωπώντας την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ κατά την συζήτηση στη ΒτΕ του νομοσχεδίου που κατέληξε να είναι ο ν. 3187/2003 δέχθηκε ότι «πράγματι στο νομοσχέδιο δεν περιλαμβάνεται το θέμα της φιλοσοφίας των στόχων γενικότερα των στρατιωτικών σπουδών. Είναι όμως ένα θέμα, το οποίο το Υπουργείο προτίθεται να φέρει».

Το ζήτημα έκτοτε δεν αντιμετωπίστηκε και παραμένει ως ζητούμενο, από μερίδα κυρίως των αποστράτων Αξιωματικών. Έτσι εκφράζεται κριτική για το μικρό ποσοστό απασχόλησής τους στα ΑΣΕΙ μετά την αποστρατεία τους ως μέλη ΔΕΠ, έστω και αν πληρούν τα προσόντα των ΔΕΠ. Η κύρια διαμαρτυρία είναι ότι η στελέχωση του στρατιωτικού προσωπικού είναι μικρή, ενώ η κρίση τους (για ειδικά στρατιωτικά μαθήματα), γίνεται από πολιτικό προσωπικό, χωρίς να υπάρχουν ειδικές γνώσεις.

Η λύση δημιουργίας Πανεπιστημίου Εθνικής Άμυνας προβάλλει ως μία επιλογή, ενώ οι αλλαγές στην υφιστάμενη νομοθεσία, ως η επόμενη εναλλακτική επιλογή. Μία λύση ΠΑΝΕΘΑ εκτιμάται ότι θα έλυνε κάποια από τα προβλήματα των σημερινών ΑΣΕΙ (κυρίως αυτά των χαμηλότερων αποδοχών και της μειωμένης έρευνας, μέσω της συμμετοχής ΥΠΕΘΑ στο Ευρωπαϊκό Ταμείο Άμυνας). Προσεγγίσεις περί του «ελέγχου των Σχολών» (που όπως προαναφέρθηκε είχαν καταγραφεί το 2003), που εκτιμάται ότι επιχειρείται μέσω της πρόβλεψης μίας πολύπλοκης διοικητικής δομής (δυσανάλογης ως προς το μέγεθος των 3

ΑΣΕΙ (με 100 μέλη ΔΕΠ, 80 ΕΕΔΙΠ και 1200 σπουδαστές), πιθανολογείται ότι είναι μία από τις αφανείς αιτίες που δυσκολεύουν τη δημιουργία ΠΑΝΕΘΑ.

Όμως η ίδια η φιλοσοφία «ελέγχου» αντιστρατεύεται την ίδια την πρόταση ΠΑΝΕΘΑ, αφού η έλλειψη αυτοδιοίκητου, δεν μπορεί να κάνει το ΠΑΝΕΘΑ πραγματικό Πανεπιστήμιο, πολύ δε περισσότερο αφού δεν έχει υπάρξει συντονισμός για το θέμα αυτό και με το αρμόδιο Υπουργείο Παιδείας. Πολλές από τις ανωτέρω επισημάνσεις φυσικά, μπορούν να επιτευχθούν και με την επιλογή των «στοχευμένων αλλαγών στην ισχύουσα νομοθεσία των ΑΣΕΙ».

Η εργασία αυτή παρουσίασε το ιστορικό των ΑΣΣ, την εξέλιξή τους σε ΑΣΕΙ και τα υποστηρικτικά και απορριπτικά επιχειρήματα για την πρόταση δημιουργίας ενός Πανεπιστημίου Εθνικής Άμυνας. Το θέμα βρίσκεται ακόμα σε επιτελική επεξεργασία σε επίπεδο ΓΕΕΘΑ.

Βιβλιογραφία

- Arms Control. (2016, 4 17). *Έτσι ιδρύθηκαν τα Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα ΑΣΕΙ – Διαβάστε τη μάχη στη Βουλή και το παρασκήνιο*. Ανάκτηση 12 2020, από <http://www.ekeo.gr>: <http://www.ekeo.gr/2016/04/έτσι-ιδρύθηκαν-τα-ανώτατα-στρατιωτικ/>
- H.Q.A. (2015, 5). *EXTERNAL EVALUATION REPORT Department of Aeronautical Sciences Hellenic Air Force Academy*. Ανάκτηση 12 2020, από hafa.haf.gr: https://hafa.haf.gr/wp-content/uploads/2020/09/ikaron.enx_.pdf
- Αρσένης, Γ. (2003, 9 16). *ΑΠΟΜΑΓΝΗΤΟΦΩΝΗΣΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΑΡΣΕΝΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΨΗΦΙΣΗ ΤΟΥ ΝΟΜΟΣΧΕΔΙΟΥ: ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΩΤΑΤΑ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΙΔΡΥΜΑΤΑ (ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ)*. Ανάκτηση 11 2020, από <http://www.garsenis.gr>: <http://www.garsenis.gr/%CE%B1%CF%80%CE%BF%CE%BC%CE%B1%CE%B3%CE%BD%CE%B7%CF%84%CE%BF%CF%86%CF%89%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%B5%CE%BC%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7%CF%83-%CE%B3%CE%B5%CF%81%CE%B1%CF%83%CE%B9-6/>
- Βουλή Των Ελλήνων. (2003). *Τροποποίηση διατάξεων του ν. 3187/2003 για τα Ανώτατα Στρατιωτικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (Α.Σ.Ε.Ι.)*. Ανάκτηση 11 2020, από <https://www.hellenicparliament.gr>:

- <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/7b24652e-78eb-4807-9d68-e9a5d4576eff/ASEI.pdf>
- Γαλιατσάτος, Π. (2014, 1 26). *Ποιοτική αναβάθμιση στρατιωτικών σχολών*. Ανάκτηση 11 2020, από <https://www.kathimerini.gr/https://www.kathimerini.gr/society/553969/poiotiki-anavathmisi-stratitikon-scholon/>
- ΓΕΑ. (2020). *Ιστορία-Πολεμική Αεροπορία*. Ανάκτηση 12 2020, από [www.haf.gr: www.haf.gr/career/academies/haf-academy/history/1931-1940](http://www.haf.gr/www.haf.gr/career/academies/haf-academy/history/1931-1940)
- ΓΕΑ. (2020). *Σχολή Ικάρων Περίοδος 1952-Σήμερα*. Ανάκτηση 12 2020, από [https://www.haf.gr: https://www.haf.gr/career/academies/haf-academy/history/1952-present/](https://www.haf.gr/https://www.haf.gr/career/academies/haf-academy/history/1952-present/)
- Δημητρίου, Α. (2012, 2 24). *Η επιστολή του Καθηγητή Ανδρέα Δημητρίου (Κοσμήτορα ΣΣΕ)-Ανάλυση*. Ανάκτηση 12 2020, από [http://www.ekeo.gr: http://www.ekeo.gr/2012/02/η-επιστολη-του-καθηγητη-ανδρεα-δημητρ/](http://www.ekeo.gr/http://www.ekeo.gr/2012/02/η-επιστολη-του-καθηγητη-ανδρεα-δημητρ/)
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (2010). *Προεδρικό διάταγμα υπ' αριθμ. 61 Οργανισμός Σχολής Ναυτικών Δοκίμων*. Ανάκτηση 12 2020, από [https://www.hna.gr: https://www.hna.gr/snd/sylogosdep/nomothesia/fek_a99\(2010\).pdf](https://www.hna.gr/https://www.hna.gr/snd/sylogosdep/nomothesia/fek_a99(2010).pdf)
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (2013). *Προεδρικό διάταγμα υπ' αριθμ. 151/2013 ΦΕΚ 238/A/4-11-2013 Οργανισμός Σχολής Ικάρων*. Ανάκτηση 11 2020, από [https://www.e-nomothesia.gr: https://www.e-nomothesia.gr/kat-enoples-dynameis/aeroporia/pd-151-2013.html](https://www.e-nomothesia.gr/https://www.e-nomothesia.gr/kat-enoples-dynameis/aeroporia/pd-151-2013.html)
- Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. (2018). *Προεδρικό διάταγμα υπ' αριθμ. 50/2018, ΦΕΚ 92/A/30-5-2018 Οργανισμός Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων*. Ανάκτηση 12 2020, από [https://www.e-nomothesia.gr: https://www.e-nomothesia.gr/kat-enoples-dynameis/stratos/proedriko-diatagma-50-2018-phk-92a-30-5-2018.html](https://www.e-nomothesia.gr/https://www.e-nomothesia.gr/kat-enoples-dynameis/stratos/proedriko-diatagma-50-2018-phk-92a-30-5-2018.html)
- Εφημερίδα Της Κυβερνήσεως του Βασιλείου της Ελλάδος. (1952, 1 1). *Ψήφισμα*. Ανάκτηση 12 2020, από [https://www.hellenicparliament.gr: https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/f3c70a23-7696-49db-9148-f24dce6a27c8/syn16.pdf](https://www.hellenicparliament.gr/https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/f3c70a23-7696-49db-9148-f24dce6a27c8/syn16.pdf)
- Καيسάρου Πανταζοπούλου , Τ. (2000). *Ελληνική Αεροπορία 1908-1944*. Αθήνα: Υπηρεσία Ιστορίας Π.Α.
- Καπετανάκης, Η. (2000, 2). *Ολόκληρο το νομοσχέδιο και η αντιπαράθεση στους κόλπους του υπουργείου, Πανεπιστήμιο Εθνικής Άμυνας*. Ανάκτηση 12 2020, από [http://library.techlink.gr: http://library.techlink.gr/ptisi/article.asp?mag=2&issue=273&article=6847](http://library.techlink.gr/http://library.techlink.gr/ptisi/article.asp?mag=2&issue=273&article=6847)

- Καστάνης, Α. (2000). *Η Στρατιωτική Σχολή των Ευελπίδων κατά τα πρώτα χρόνια της λειτουργίας της 1828-1834*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Καστάνης, Α. (2020). *Εκτεταμένη Ιστορική Αναφορά*. Ανάκτηση 12 2020, από <https://sse.army.gr>: [https://sse.army.gr: https://sse.army.gr/el/content/ektetameni-istoriki-anafora](https://sse.army.gr/el/content/ektetameni-istoriki-anafora)
- Κυριακοπούλου, Μ. (2002). *Ανώτατες Στρατιωτικές Σχολές: Ριζοσπαστική Μεταρρύθμιση ή Θεσμικός Εκσυγχρονισμός*. Αθήνα: Ι. Φλώρος.
- Κωτσιόπουλος, Π. Ν., & Υφαντής, Η. Α. (2012, 8 22). *Το δράμα και το θαύμα των Ελληνικών Στρατιωτικών Σχολών. Ανώτατα Στρατιωτικά Ιδρύματα: Από το Σήμερα στο Αύριο*. Ανάκτηση 11 2020, από <https://www.foreignaffairs.gr>: <https://www.foreignaffairs.gr/articles/68917/petros-n-kotsiopoulos-ili-as-ar-yfantis/to-drama-kai-to-thayma-ton-ellinikon-stratiotikon-sxolon?page=show>
- Πανελλήνια Ομοσπονδία Ενώσεων Στρατιωτικών. (2020, 1 14). *Σχέδιο Νόμου «Αναδιοργάνωση της Ανώτατης Στρατιωτικής Εκπαίδευσης–Ίδρυση Πανεπιστημίου Εθνικής Άμυνας»*. Ανάκτηση 12 2020, από <https://www.pomens.gr>: [https://www.pomens.gr: https://www.pomens.gr/images/documents/pomens/2020/ianouarios/14_01_2020/SHEDI_O_NOMOY_PANETHA.pdf](https://www.pomens.gr/images/documents/pomens/2020/ianouarios/14_01_2020/SHEDI_O_NOMOY_PANETHA.pdf)
- Πανελλήνια Ομοσπονδία Ενώσεων Στρατιωτικών. (2020, 1 17). *Πανεπιστήμιο Εθνικής Άμυνας: Απόλυτη σύμπνοια ΠΟΜΕΝΣ - Ακαδημαϊκής κοινότητας*. Ανάκτηση 12 2020, από <https://www.pomens.gr>: [https://www.pomens.gr: https://www.pomens.gr/enimerosi/deltia-typou/959-panepistimio-ethniki](https://www.pomens.gr/enimerosi/deltia-typou/959-panepistimio-ethniki).
- Σπέντζας, Σ. (2003, 8 5). *Η ισοτιμία Σχολής Ευελπίδων και τα ΑΕΙ*. Ανάκτηση 12 2020, από <https://www.kathimerini.gr>: [https://www.kathimerini.gr: https://www.kathimerini.gr/opinion/692379/h-isotimia-tis-scholis-eyelpidon-kai-ta-aei/](https://www.kathimerini.gr/opinion/692379/h-isotimia-tis-scholis-eyelpidon-kai-ta-aei/)
- ΣΣΕ. (2010, 9 21). *Ιστορία Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων(ΣΣΕ)*. Ανάκτηση από <https://helleniced.wordpress.com>: <https://helleniced.wordpress.com/2010/09/21/sse-history>
- Σχολή Ναυτικών Δοκίμων. (χ.χ.). *Σύντομο Ιστορικό Της Σχολής Ναυτικών Δοκίμων*. Ανάκτηση 11 2020, από <https://www.hna.gr>: [https://www.hna.gr: https://www.hna.gr/el/the-academy/history](https://www.hna.gr/el/the-academy/history)
- ΤΑ ΝΕΑ. (1999, 9 6). Άμυνα, Επιστήμη και Τεχνολογία. *ΤΑ ΝΕΑ*.
- ΤΑ ΝΕΑ. (1999, 11 5). *Στρατιωτικό Πανεπιστήμιο*. Ανάκτηση 12 2020, από <https://www.tanea.gr>: [https://www.tanea.gr: https://www.tanea.gr/1999/11/05/greece/stratiwtiko-panepistimio/](https://www.tanea.gr/1999/11/05/greece/stratiwtiko-panepistimio/)
- Τούσιας, Γ. (2019, 10 16). *Πανεπιστήμιο Εθνικής Άμυνας: Γιατί πρέπει να γίνει*. Ανάκτηση 12 2020, από <https://www.militaire.gr>: [https://www.militaire.gr: https://www.militaire.gr/panepistimio-ethnikis-amynas-quot-giati-prepei-na-ginei-quot/](https://www.militaire.gr/panepistimio-ethnikis-amynas-quot-giati-prepei-na-ginei-quot/)

- Τούσιας, Γ. (2020, 9 18). *Τουρκικές προκλήσεις και Πανεπιστήμιο Εθνικής Άμυνας*. Ανάκτηση 12 2020, από <https://www.militaire.gr>: <https://www.militaire.gr/toyrkikes-prokliseis-kai-panepistimio-ethnikis-amynas/>
- Υπουργείο Εθνικής Άμυνας. (2019, 9). *Ομιλία Υπουργού Εθνικής Άμυνας στη Διαρκή Επιτροπή Εθνικής Άμυνας και Εξωτερικών Υποθέσεων*. Ανάκτηση 11 2020, από <http://www.mod.mil.gr>: <http://www.mod.mil.gr/omilies/omilia-yπουργoy-ethnikis-amynas-sti-diarki-epitropi-ethnikis-amynas-kai-exoterikon>
- Υπουργείο Εθνικής Άμυνας. (χ.χ.). *Σχέδιο Νόμου «Ρυθμίσεις Θεμάτων Υπουργείου Εθνικής Άμυνας» για Διαβούλευση*. Ανάκτηση 11 2020, από <http://www.mod.mil.gr>: <http://www.mod.mil.gr/anakoynoseis-tyroy/shedio-nomoy-rythmiseis-thematon-yπουργeioy-ethnikis-amynas-gia-diaboyleysi>
- Φακίδης, Ι. (1996). *Ιστορία της Σχολής Ναυτικών Δοκίμων 1845-1973*. Αθήνα: Ναυτικό Μουσείο της Ελλάδος.
- Φωτόπουλος, Χ. (1998). *1828-1998 Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων Αφιέρωμα Για τα 170 χρόνια απο την ίδρυση της*. Αθήνα: ΕΓ/ΓΕΣ.